

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 7. maj 1971

Štev. 18 (1503)

NEKAJ NAPOTKOV

za ljudsko štetje 1971

Te dni bodo prihajali k posameznim družinam tako imenovani števniki komisarji, da pomagajo pri izpolnitvi uradnih tiskovin za redno ljudsko štetje dne 12. maja 1971. V tej zvezi opozarjamo naše ljudi na naslednja dejstva:

1. Že dejstvo, da uradne tiskovine niso dvojezične, pomeni kršitev § 3 člena 7 državne pogodbe. Vendar pa ima v smislu odloka ravnatelja deželnih uradov dr. Hauerja z dne 19. 8. 1968, števil. 1200/2/1968, in v smislu priporočila koroškega deželnega glavarja z dne 3. 9. 1968, števil. LH 109/14/Ta/1968, vsak pravico, da potrebne podatke izjavi števnemu komisarju v svojem materinem jeziku.

2. Predvsem ima vsak pravico, da od števne komisarja zahteva izročitev tiskovin, da jih lahko sam izpolni in potem izpolnjene proti potrdilu pravočasno odda na občini.

3. Odgovori na stavljena vprašanja v uradnih tiskovinah morajo odgovarjati resnici. Zato bomo pri vprašanju po občevelnem jeziku pod točko 8 s svinčnikom prekrizali znak za „deutsch“ in s črnilom pripisal „slovenisch — slovensko“. Če kdo nemškega jezika ne obvlada, znaka za „deutsch“ seveda ne bo prekrizal.

4. Števnim komisarjem je prepovedano kakršnokoli vplivanje in prosimo, da nam vse morebitne neurekčnosti takoj javijo. Prigovarjanje ali tudi zgolj omemba, da kot občevelni jezik lahko zapišete samo „deutsch“ ali tudi „windisch“, kakor se to ponekod že dogaja, je že vplivanje in torej prepovedano!

Pri ljudskem štetju ne gre za popisovanje narodne pripadnosti ali materinega jezika, zato že vnaprej odrekamo veljavnost in priznanje vsakršnim iz kakršnekoli izjave pri ljudskem štetju izvirajočim zaključkom o narodnostnem stanju na Koroškem. Zlasti pa rezultati ljudskega štetja ne morejo služiti kot podlaga za reševanje odprtih vprašanj člena 7!

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
Gasometergasse 10
9020 Klagenfurt - Celovec

LETOS V AMERIKI:

„Vroč pomlad“ Brutalno nasilje nad nasprotniki vojne

Letošnja pomlad je v Ameriki spel zelo vroča. Vrstijo se demonstracije proti vojni v Vietnamu, množijo se protesti proti politiki predsednika Nixona; na drugi strani pa se stopnjuje nasilje policije in vojske nad nasprotniki vojne, nad borci za mir in enakopravnost.

V zadnjih tednih je prišlo do množičnih demonstracij, na katerih se je zbralo na desetisoče, v Washingtonu pa tudi na stotisoče ljudi, ki so protestirali proti vojni v Vietnamu, proti rasni diskriminaciji. Zahtevali so, da mora vlada takoj odpoklicati vse ameriške vojake iz Indokine domov, da se mora končati zločinsko vmešavanje Amerike v notranje zadeve drugih držav in narodov.

Protestnim demonstracijam nedvomno daje poseben poudarek udeležba bivših vojakov, ki so si v Vietnamu „priborili“ visoka odlikovanja, ki pa jih zdaj — kakor se je zgodilo na primer pred vladnim sedežem v Washingtonu — demonstrativno odmetavajo in tako izpovedujejo, da nočejo priznati, ki so jim bila podeljena za „zasluge“ v krivični vojni. Zlasti pa je pretresljiv protest bivših vojakov, ki so bili na vietnamskem bojišču ranjeni in s svojimi telesnimi hibami

zdaj nemo, vendar zato le še bolj glasno obsojajo režim, ki pošilja ameriške vojake v tuje države, da tam krvavijo in izkrvavijo za umazane interese imperialistične politike.

Nenehno naraščanje protestnega gibanja povzroča oblastem čedalje večje skrbi ter jih spravlja ob svojo razsodnost. To se je zelo jasno pokazalo v zadnjih dneh v Washingtonu, ko se je več kot 10.000 policajev in vojakov dobesedno izdijalo nad demonstranti. Prizori, ki so se dogajali po washingtonskih ulicah in trgih, so bili vse prej kot vredni civiliziranih ljudi: „oblast“ je spet enkrat razgalila svoj ogabni protiljudski obraz, s tem pa le še bolj potrdila upravičenost protesta proti režimu, ki se sicer hoče ponazati z demokratičnostjo, v resnici pa vsako drugo mnenje že v kali zatire z brutalnim nasiljem.

Samo v Washingtonu je bilo v zadnjih dneh aretiranih 6000 do 7 tisoč demonstrantov, ki so protestirali proti vojni v Vietnamu in jim bodo zdaj sodili. Toda tudi vse formalistične obtožbe in obsodbe ne bodo mogle prikriti resnice, da se med ameriškim ljudstvom nenehno širi odpor proti vojni in proti krivici.

Po vsem svetu so proslavili 1. maj

Tudi za letošnji 1. maj — mednarodni praznik dela — so bile po vsem svetu različne slavnosti, ki so potekale slovesno, pa tudi borbeno, odvisno pač od razmer v posamezni državi.

Tako so bile prvomajske proslave v vzhodnih državah po tradiciji precej bučne. V glavnih mestih so bile spet prirejene velike parade, na katerih so delovni ljudje, mladina, športniki in vojniki korakali mimo tribun, kjer so bili zbrani najvišji državni in partijski voditelji. Pa tudi gesla, ki so jih objavili ob 1. maju, so bila podobna tistim iz prejšnjih let: pozivala so na enotnost socialističnega sveta, na boj proti imperializmu, na sožitje narodov in na obsodbo sleherne diskriminacije.

V zahodnih državah so bile proslave in druge prvomajske prireditve precej manj izenačene. Ponekod je potekal 1. maj v znamenju rezničnega praznika, drugod pa je bil pravi borbeni dan. Marsikje, kot na primer v Španiji, so za praznik dela organizirali stavke; v filipinskem glavnem mestu Manili je med prvomajskim zborovanjem več študentov celo zgubilo življenje, ko je policija streljala v množico. V Italiji je bil letošnji 1. maj

vsekakor razveseljiv: prvič po drugi svetovni vojni so tri velike sindikalne organizacije priredile skupna zborovanja in tako zelo prepričljivo demonstrirale enotnost delovnih ljudi. Prvomajskih slovesnosti na Japonskem se je udeležilo 7 milijonov ljudi, v Ameriki pa je bil tudi 1. maj v znamenju množičnih demonstracij in protestnih zborovanj proti vojni v Vietnamu.

Z različnimi prireditvami so praznik dela obhajali tudi v Jugoslaviji, kjer so ob tej priložnosti zabeležili tudi nove delovne uspehe, ko so prav za ta dan odpravljali razne nove objekte. Mimo tega pa so bile prireditve, kakor na primer v Labinu, hkrati manifestacije enotnosti in bratske povezanosti jugoslovanskih narodov.

Pri nas na Koroškem in sploh v Avstriji se je praznovanje 1. maja spet precej razlikovalo od stranke do stranke. ÖVP in FPÖ sta se tudi letos odločila za tradicionalne prvomajske izlete, KPO je v nekaterih krajih, kolikor je pač dovoljevalo slabo vreme, priredila običajne povelje, pri SPÖ pa je letošnji 1. maj potekal pretežno v znamenju zmage na nedavnih predsedniških volitvah.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

VABILO
na

JUBILEJNI OBČNI ZBOR ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

ki bo v nedeljo 9. maja 1971 s pričetkom ob 9. uri v dvorani IV (1. nadstropje) delavske zbornice v Celovcu, in sicer v znamenju naslednjih zgodovinskih dogodkov:

- na dan osvoboditve 9. maja
- ob 25-letnici obstoja Zveze koroških partizanov
- ob 30-letnici vstaje slovenskega naroda
- v letu, ki so ga Združeni narodi proglasili za leto boja proti rasni in narodnostni diskriminaciji.

Glavni odbor

JUGOSLOVANSKI PREDSEDNIK TITO:

MI BOMO STORILI VSE

da bosta naša skupnost in enotnost še bolj trdni

Na Brionih je v zadnjih dneh aprila zasedalo predsedstvo Zveze komunistov Jugoslavije, ki je proučilo trenutni politični in gospodarski položaj v državi ter sprejelo sklepe za rešitev aktualnih problemov. Med razpravo so temeljito obravnavali tudi napake pri doseganju delu ter sklenili, da jih v celoti odpravijo v najkrajšem času. Razprava je bila zlasti v začetku

precej ostra, vendar so potem dosegli popolno soglasje o vseh vprašanjih.

O poteku seje in o njenih sklepih je govoril predsednik Tito na prvomajski proslavi v Labinu v Istri, kjer so ob tej priložnosti slavili tudi 50-letnico vstaje istrskih rudarjev in tako imenovane labinske republike.

Imamo seveda vrsto stvari, ki jih moramo reševati, je dejal predsednik Tito, ter naglasil, da so na seji predsedstva ZKJ postavili temelje nadaljnji dejavnosti, tako da bodo lahko delali hitro pri vseh vprašanjih. „Moramo delati hitro, ker nasprotnik naše notranje konsolidacije, našega dela pri tej konsolidaciji, ne miruje. Vsak trenutek nam skuša metati polena pod noge. Če spremljate tuj tisk in to, kar se okrog nas dogaja, vidite, kako mnogi 'skrbijo' za nas. Neverjetno je, kako so 'močno zaskrbljeni', kaj bo z Jugoslavijo. Menda se bojijo, da bo razpadla itd. Jasno je, kaj je za tem. Tu ne gre za kakšno iskreno skrb. To je poskus, da se uniči naš ugled, da se podcenijo ali zmanjša vse tisto, kar smo dosegli med vojno in v povojni izgradnji. Lahko rečem, da se bodo vsi tisti, ki so želeli razpad naše skupnosti, tudi to pot, kot zmeraj doslej, prevarili v svojih napovedih. Mi bomo storili vse, da bosta naša skupnost in enotnost še bolj trdni.“

Posebno ostro je predsednik Tito govoril o tistih, ki hočejo zasejati seme razdora med jugoslovanske narode. Mi smo demokratična socialistična država, je poudaril, in smo demokracijo povzdignili do visoke ravni ter jo postavili na trdne temelje. „Toda za sovražnike našega socialističnega družbenega sistema, za sovražnike tistega, kar še hočemo doseči, ne more biti demokracije. Doslej smo preveč tolerirali početje teh sovražnikov. Na seji predsedstva smo sklenili, da se odločno postavimo po robu vsem tem pojavom, vsem takšnim nasprotnikom in sovražnikom. Ne dovolimo, da se nam v državo infiltrira nekakšna šesta kolona, temveč jo že v kali zatrimo. Zato smo sklenili, da v tem pogledu povečamo budnost.“

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

gostuje v nedeljo 9. maja 1971 ob 14.30 uri v Mestnem gledališču v Celovcu z odskim delom koroškega ljudskega pesnika

ANDREJA ŠUSTERJA DRABOSNJAKA IGRA O IZGUBLJENEM SINU

v desetih slikah

Po rokopisnem prepisu iz Čezpolja priredil Bruno Hartman

Režiser: Slavko Jan Dramaturško vodstvo: Bruno Hartman
Lektor: Majda Krizajeva Scenograf: Melita Vovk-Štihova
Plesi: Iko Otrin Kostumograf: Mija Jarčeva

Glasba: Uroš Krek

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih, pri voditeljih farne mladine, v pisarnah SPZ in KKZ ter eno uro pred začetkom predstave.

SLOVENSKA
PROSVETNA ZVEZA

Na predstavo vabita

KRŠČANSKA
KULturna ZVEZA

PRVI PODATKI LJUDSKEGA ŠTETJA:

Jugoslavija ima 20,5 milijona prebivalcev

Prebivalstvo Slovenije znaša 1,725.000 oseb

Komaj 12 dni po končanem popisu prebivalstva v Jugoslaviji je zvezni statistični zavod že objavil prve podatke, iz katerih je razvidno, da je bilo v Jugoslaviji popisanih 20.504.516 oseb. To pomeni, da se je prebivalstvo Jugosla-

vije v zadnjih desetih letih povečalo za 1.955.215 ljudi, kar predstavlja povprečni letni prirastek 195.000 oseb. Za posamezne republike in pokrajine so bili objavljeni naslednji podatki: Srbija ima 8.436.547 prebivalcev (ozi-

področje 5.241.524), Hrvatska 4.422.564, Bosna in Hercegovina 3.742.852, Vojvodina 1 milijon 950.268, Slovenija 1 milijon 725.088, Makedonija 1.647.104, Kosovo 1.244.755 in Črna gora 530.360 prebivalcev.

Popis prebivalstva je tudi ugotovil, da je bilo konec letošnjega marca začasno zaposlenih v tujini 682.262 Jugoslovancev, in sicer iz Bosne in Hercegovine 138.274, iz Črne gore 8.030, iz Hrvatske 227.841, iz Makedonije 56.449, iz Slovenije 49.563, iz Srbije 202.105 in ožjega področja 116.575, iz Vojvodine 61.518 ter s Kosova 24.012 oseb.

V občinah glavnih republiških mest so ugotovili naslednje število prebivalstva: (zaokrožene številke) Beograd 1.204.000, Zagreb 602.000, Skopje, 388.000, Sarajevo 292 tisoč, Ljubljana 258.000, Novi Sad 214.000, Priština 153.000 in Titograd 99.000.

V Sloveniji so — kakor že povedano — našli 1.725.088 prebivalcev; to je za 8,4 % več kakor pri popisu leta 1961 in za 14,7 % več kakor leta 1953. Prebivalstvo petih občin Ljubljane znaša 257.640 oseb, torej se je prebivalstvo slovenske prestolnice od leta 1961 povečalo za 24,8 % in od leta 1953 za 46,3 %. Občina Maribor šteje zdaj 172 tisoč prebivalcev, to je za 13 % več kot leta 1961 in za 37 % več kot leta 1953. Prebivalstvo občine Celje, ki znaša zdaj okroglo 58.000 oseb, pa se je povečalo za 15 oziroma za 30 odstotkov. Od vseh ostalih slovenskih občin kaže največji porast prebivalstva občina Velenje, kjer živi zdaj 29.000 ljudi, medtem ko porast znaša 30 % od leta 1961

Obrekovalci se sami karakaterizirajo

Ne zdi se nam vredno, da bi odgovarjali na vse tiste izlive brezvestnih obrekovalcev, ki se tedaj za tednom vrstijo v delu koroškega tiska. Saj tudi ne povedo nič novega; ponavljajo stare, zastarele in prežvele „resnice“, kot se morejo poroditi le v možganih narodnih nestrpnosti. Prežvekujejo jih vedno znova: enkrat od začetka do konca, drugič od konca do začetka; tukaj pod takim, tam pod drugim naslovom; danes v Ruf der Heimat, jutri v Südpres, potem v Kärntner Nachrichten. Spremeni se morda vrstni red, toda vsebina in predvsem namen pa ostane.

V ta okvir sodijo tudi najnovejša „odkritja“, ki jih v zadnjem času zelo marljivo objavlja glasilo koroške FPÖ Kärntner Nachrichten. Zato tudi v tem primeru smatramo pod svojo častjo, da bi zavzemali stališče do posameznih ugotovitev — obrekovalci se sami dovolj jasno karakaterizirajo.

Samo nekaj hočemo nedvoumno poudariti:

● Ko so drugi navdušeno služili nacističnemu režimu in sodelovali pri njegovih strašnih zločinih nad narodi Avstrije in mnogih drugih držav, smo koroški Slovenci trpeli v gestapovskih zaporih ter izseljeniških in koncentracijskih taboriščih, torej doprinali žrtve, s katerih ceno je bila plačana ponovna svoboda in neodvisnost Avstrije!

● Ko so drugi v „obrambo“ nacističnega rajha „junsko“ podjarmljali tuje države in narode širom po Evropi, smo se koroški Slovenci borili proti nacifazizmu — za osvoboditev tudi avstrijske domovine!

Zato ljudem, katerih preteklost in deloma tudi današnje nastojanje je vse prej kot dokaz brezpogojnega priznavanja k Avstriji, odrekamo vsako pravico, soditi in razsojati o lojalnosti koroških Slovencev do republike Avstrije. To lojalnost smo dovolj jasno izpovedali v besedah in jo predvsem izprijeli tudi v dejanjih. Kakor kažejo ponovne izjave vodilnih predstavnikov dežele in države, o tej lojalnosti tudi ni dvoma.

Tistim, ki nas kljub temu nesramno obrekujejo in nam očitajo nečastne nagibe, bi povedali samo toliko, da je njihovo argumentiranje le preveč nestvarno in nizkotno, da bi se izplačalo nanj odgovarjati. Vprašanje, ki baje trga krinke z obrazov, bi se namreč moglo glasiti tudi takole: Če bi Nemčija ponovno z vojaško silo vdrla v Avstrijo, ali bi bili Vi in Vaši sinovi takrat pripravljeni, z orožjem braniti Avstrijo? Leto 1938 nam je vsekakor še dobro v spominu — nepozabno v spominu pa nam bodo ostale tudi številne žrtve, ki smo jih koroški Slovenci že doprinesli za svobodo in neodvisnost naše avstrijske domovine.

in celo 64 % od leta 1953. Prebivalstvo občine Koper je v zadnjih desetih letih naraslo za 21 % na današnjih 35.400, v občini Kranj za 18 % na 56.300, v občini Domžale za 17 % na 32.000, v občini Kamnik za 13 % na 22.400, v občini Novo mesto za 10 % na 50.000, v občini Škofja Loka za 11 % na 30.700 in v občini Nova Gorica za 10 % na 51.400 oseb.

Nasprotno pa je v 15 občinah število prebivalcev v zadnjih desetih letih nazadovalo, in sicer v občini Ljubljana Center za 8 odstotkov, v občini Tolmin za 6,7 %, v občini Sežana za 4,6 %, v občini Ilirska Bistrica za 3,9 % in v občini Radlje ob Dravi za 3,6 %. Od leta 1953 je najbolj nazadovalo (namreč za 12,6 %) število prebivalcev v občini Ilir-

ska Bistrica, kjer živi danes le še 15.150 ljudi.

Glede gostote naseljenosti v posameznih občinah je popis prebivalstva dal naslednje podatke: Najbolj gosto naseljena je razumljivo občina Ljubljana Center, kjer pride nad 8000 ljudi na kvadratni kilometer, v ljubljanski občini Bežigrad znaša gostota blizu 900 oseb, v ljubljanski občini Šiška 420, v občini Trbovlje 320, v občini Piran 280, v občini Maribor 230 in v občini Celje 250 ljudi na kvadratni kilometer; najredkeje pa so naseljene občine Kočevje (22), Tolmin (23), Cerknica (29), Mozirje (30), Ilirska Bistrica (32) in Sežana (33 prebivalcev na kvadratnem kilometru).

Število gospodinjstev v Sloveniji se je od zadnjega popisa leta 1961 močnejše povečalo kot število prebivalcev, namreč za 12,4 odstotka od prejšnjih 459.000 na 516.000. Hkrati se je zmanjšalo povprečno število članov na eno gospodinjstvo (od 3,47 na 3,35), pri čemer so bile ugotovljene precejšnje razlike med občinami. Po vsej Sloveniji so letos popisali 479.000 stanovanj, vendar v tej številki niso zajeta zasilna stanovanja, ki jih je skupaj z vikendi 10.600.

OSKRBA Z MESOM POSTAJA AKUTEN PROBLEM

V sodobnem gospodarstvu se razvoj proizvodnje ravna po povpraševanju. To velja tudi za kmetijstvo, v kmetijski proizvodnji pa posebej za mleko in meso, ker ne preneseta skladiščenja za leto dni in več, kot ga preneseta žito in krompir, pa tudi sladkor in vino. To je eden izmed vzrokov, zakaj je treba pri mleku in mesu ponudbo vedno spet uskladiti s povpraševanjem. Pri tem se vedno znova poraja težava, da povpraševanje za mesom nagleje narašča od povpraševanja za mlekom. Povpraševanje za mlekom in mlečnimi izdelki v vrsti evropskih dežel že nekaj let stagnira, medtem ko povpraševanje za mesom, zlasti za govejim, neprestano narašča.

V Avstriji se je n. pr. letna poraba govejega mesa v zadnjih petih letih povečala za 4,5 kilograma ali za 30 odstotkov na 19,4 kg na osebo. Temu porastu prireja govejega mesa ni mogla slediti. Leta 1965-66 je znašala 122.500 ton in je od leta 1968-69 narasla za 33.500 ton na 158.000 ton. Zaradi krčenja prireje mleka oz. števila krav je v letu 1969-70 nazadovala na 148.000 ton ter je bila le za 20 % večja kot pred petimi leti.

Porastu porabe govejega mesa za 30 % stoji torej nasproti porast prireje za 20 %. Iz let, ko smo imeli resnične viške govejega mesa, smo lani prišli v položaj, ko smo imeli dejanski primanjkljaj. Leta 1969 smo izvozili 64.714 klavnih goved in jih uvozili 25.750. Lani je vendar že v prvih enajstih mesecih stal izvozu 52.817 goved nasproti uvozu 60 tisoč 382 goved. Iz te primerjave sledi, da smo imeli leta 1969 še resnični izvozni višek 38.964 klavnih goved, ki se je tekom leta dni spremenil v resnični primanjkljaj okoli 8000 goved, ki smo jih morali uvoziti.

Ta razvoj kaže, da je vprašanje oskrbe z govejim mesom postalo sila akutno vprašanje. Akutno tem bolj, ker ima z istim problemom opravka vsa Evropa. Med letom 1968 in letom 1970 se je v Evropi vključno Sov-

jetske zveze število govedi zmanjšalo za 2,7 milijona na 218,3 milijona glav. V deželah zahodne Evrope se je njihovo število povečalo za 2,1 milijona na 89,5 milijona glav, toda v deželah vzhodne Evrope vključno Sovjetske zveze se je njihovo število zmanjšalo za 3,4 milijona na 129,2 milijona glav. Še bolj kot to priča o pomanjkanju govejega mesa v Evropi ugotovitev, da je EGS lani morala uvoziti 700.000 ton govejega mesa, medtem ko ga je leta 1967 uvozila le 550.000 ton.

Zaradi raznih operacij v zvezi s težavami pri vnovčenju mleka in mlečnih izdelkov v deželah zahodne Evrope, pa tudi v zvezi s težavami, ki so se zaradi prevelike koncentracije govedi po družbenih farmah pričele pojavljati v deželah vzhodne Evrope, je ves ta razvoj v bistvu posledica krčenja števila krav. To krčenje je sprožilo nazadovanje števila telet, s tem pa števila prirejenih klavnih goved. Ker je podoben razvoj mogoče opaziti tudi v nekaterih prekomorskih deželah, ki izvažajo meso, in ker tudi tam njegova poraba narašča, je treba računati, da bo postal položaj na trgu z govejim mesom čedalje bolj napet. Povpraševanje bo najmanj pet let večje od ponudbe. Spričo tega bo postalo pitanje goveje živine rentabilnejše kot je bilo. Prve nastavke za tak razvoj je bilo mogoče opaziti že v zadnjih treh letih.

Razvoj na trgu z govejim mesom pa tudi kaže, da bodo v prihodnje mesnati prašiči pridobili na pomenu. Povpraševanje za svinjskim mesom bo še naraslo, ker je svinjsko meso praktično edino resno nadomestilo za goveje meso. To so pokazali tudi zadnji meseci, ko ni prišlo do napovedane gore prašičev, vsaj tam ne, kjer so se prašičerjci že odločili za prirejo mesnatih prašičev.

Pri taki prognozi razvoja na trgu z mesom pa kmetijstvo in kmečki ljudje ne smejo prezreti dveh odločilnih faktorjev za optimalno rentabilnost prireje mesa. To sta:

- Prireja in organizirana ponudba po kvaliteti izenačenih in vedno boljših klavnih goved in mesnatih prašičev.
- Časovnemu povpraševanju odgovarjajoča ponudba, kakor jo zahteva čedalje bolj naraščajoči turizem v Evropi.

(bl)

POŠIROKEM SVETU

RIM. — Komisija za notranje zadeve italijanskega senata je odobrila vladni zakonski predlog, ki predvideva spremembe in dopolnila deželne statute dežele Tridentinske-Gornje Poadiže, ki se torej naša na tako imenovani „paker“ v korist južnotirolske manjšine. Ob zaključku razprave je stališče vlade izrazil podtajnik za notranje zadeve poslanec Sarti, ki je poudaril, da zakon temelji na želji, da se ustvari sožitje med vsemi jezikovnimi skupinami, medtem ko za nemško jezikovno manjšino določa najbolj napredno ravnanje, ki je v Evropi prav gotovo najboljša. Predvsem pa hoče — kakor je naglasil Sarti — italijanska vlada z ohranitvijo dežele ustvariti zavest zaupanja v sožitje in sodelovanje različnih narodnostnih skupnosti v okviru ustave in ene ter nedeljive republike.

STOCKHOLM. — Od 20. do 25. junija bo v Oslu zasedala „Mednarodna preiskovalna komisija o ameriških vojnih zločinih v Indokini“. Na zasedanju bodo proučili različne argumente, kot so vietnamizacija, položaj v begunskih taboriščih v Indokini ter posledice kemijskega in bakteriološkega orožja, ki ga uporablja Amerika v vietnamski vojni. Udeležencem zasedanja bo o položaju poročala mednarodna delegacija, ki bo posebej v ta namen obiskala Indokino.

TRST. — V okviru prisrčne slavnosti je jugoslovanski generalni konzul v Trstu Boris Trampuž prejšnji teden izročil znane mu tržaškemu narodnemu in kulturnemu delavcu prof. dr. Andreju Budalu visoko odlikovanje „Red jugoslovanske zvezde z zlatim vencem“, s katerim ga je odlikoval predsednik Tito za njegovo dolgoletno kulturno in literarno delovanje ter požrtvovalno delo, ki ga je opravljal kot predsednik Slovenske prosvetne zveze in upravnik Slovenskega gledališča v Trstu.

WASHINGTON. — Na zadnji tiskovni konferenci je ameriški predsednik Nixon poudaril, da njegova vlada še ne bo sprejela svojega odnosa do LR Kitajske. Sicer je menil, da si bo Amerika prizadevala izboljšati odnose s Pekingom, vendar ne bo podpirala zahtev po sprejemu LR Kitajske v OZN in bo še naprej — „zvesta vsem obveznostim do Čangkajškega režima“ — dajala vso podporo Formozu. Glede položaja v Indokini pa je Nixon ponovil stare veze in še enkrat potrdil, da ne namerava določiti dokončnega datuma umika ameriških čet. To je po njegovem odvisno od poteka „vietnamizacije“ in od rešitve vprašanja ameriških vojnih ujetnikov.

PARIZ. — Prvič po drugi svetovni vojni se bodo letos oktobra zbrali v Rimu predstavniki vseh evropskih nacionalnih in mednarodnih organizacij borcev. Na to srečanje, ki je predvideno za čas od 18. do 20. oktobra, bodo povabili tudi udeležence odporniških gibanj ter predstavnike organizacij žrtve nacizma in žrtve vojne.

ZENEVA. — Ob zasedanju držav članic GATT (splošni sporazum o trgovini in carinah), ki so pred nedavnim v Ženevi razpravljale o statusu držav v razvoju, je glavni tajnik OZN U Tant pohvalil evropske države, da kljub političnim razlikam z uspehom izboljšujejo medsebojne gospodarske stike. Dejal je, da čedalje večja gospodarska kooperacija odseva „novo, sodobno resničnost v svetu“. Ta resničnost je po njegovem v tem, da so danes vsaki posameznik, vsaka socialna skupina, vsaka država ali kontinent odvisni drug od drugega.

RADENCI. — Prvič v stoletni zgodovini zdravilišča Radenska so pred nedavnim v enem dnevu nalili več kot milijon steklenic mineralne vode. V enem samem dnevu je po tekočih trakovih drslo 1 milijon 60.700 steklenic svetovno znane radenske mineralne vode. Kljub temu rekordu pa v Radencih le s težavo izpolnjujejo vsa naročila, kajti povpraševanje po „radenski“ stalno narašča doma in tudi v mnogih drugih državah, kamor jo izvažajo.

WASHINGTON. — V Ameriki še vedno odkrivajo nove zločine, ki so jih zagrešili ameriški vojaki v Vietnamu. Tako je javnost šele zdaj zvedela tudi za naslednji primer: Sredi aprila 1969 je padel neki vojak iz čete narednika Nortleya; naslednji dan je njegova četa vdrla v bližnjo vas in v njej pobila najprej 10 žensk z otroci, potem pa še kakih 20 neoboroženih prebivalcev. Zločin se je — kakor je pred odborom ameriškega kongresa izpovedal bivši narednik Nortley — zgodil nedaleč od južnovietnamskega naselja My Lai, kjer so ameriški vojaki leta 1968 umorili veliko število civilistov.

TOKIO. — Na Japonskem živi danes že blizu 104 milijone ljudi. Lani oktobra je imela Japonska 103.720.060 prebivalcev, to je skoraj 5,5 milijona več kot leta 1965. Japonska je zdaj na sedmem mestu glede števila prebivalcev — za Kitajsko, Indijo, Sovjetsko zvezo, Združenimi državami Amerike in Pakistanom. V samem Tokiu živi 8.840.000 ljudi.

OB ROBU DOGODKOV:

KOROŠKI SLOVENC

nismo turistična atrakcija

Lepe pesmi in ljudske običaje imajo Slovenci in Hrvati v Avstriji. Samo pojejo in gojijo folkloro; od tega živijo, kaj drugega pa ne delajo. Tako vsaj smo izvedeli pretekli teden iz oddaje „Draga moja domovina — meine teure Heimat“, ki sta jo v regionalnem programu pripravila celovski in gradiščanski studio o Slovencih in Hrvatih v Avstriji. Bila je dvojezična, ne, celo trojezična — nemška, slovenska in hrvaška.

Ko bomo Slovenci na Koroškem že zdavnaj izumrli — upajmo, da kmalu, sicer nas bodo morali vedno spet preštevati, dokler ne bodo več imeli kaj šteti — bo celovski radio že zmeraj lahko dokazoval, kako tolerantni so bili nekdanje na Koroškem. Slovenci niso kmetje, delavci, intelektualci in še kaj, nimajo svojih političnih in drugih problemov, ne kot posamezniki in ne kot narodnostna skupnost, ne, Slovenci so predvsem gojitelji narodnih pesmi in ljudskih običajev. Slovenski narod ni subjekt svojih političnih teženj in prizadevanj, ampak samo še statist, statist v tej zaplankani deželi, ki se ji pravi Koroška, statist, ki služi razstavljanju denar in jo za to dobi še po buči. Kajti Slovenci so na Koroškem zaželeni in sprejemljivi samo kot turistična atrakcija, kakor eksotična žival, ki jo hodijo turisti gledat in poslušati.

Radio kot masovni medij opravlja subtilno zatiralno in manipulativno funkcijo, ker prikrija vse, kar je bistvenega, ker ne pove, da so tiste žalostne pesmi pesmi teptanega naroda, živ dokaz njegovega težkega življenja, pesmi zatiranih ljudi, katerih protest in upor se v tem primeru izraža v masobistično-melanholičnih pesmih. (O najsvetlejši dobi v zgodovini koroških Slovencev, ko so svoj upor proti krivicam izpričali tudi drugače, pa celovski radio dosledno molči.) Te manipulativne funkcije ne spregledajo niti sodelavci — Slovenci —, sicer ne bi sodelovali pri oddaji, ki služi samo kot dokaz za neko „toleranco“.

Tak pojav pa ni omejen na Koroško, ampak ga najdemo npr. tudi v Ameriki, kjer so zadnje Indijance zaprli v rezervate in svetobliško občudujejo njihovo ljudsko umetnost, medtem ko so jih prej pridno iztrebljali. Ljudje se sicer smejo predstavljati v muzeju, ne smejo pa živeti v človeških razmerah.

Ta oddaja je spet pokazala, kakšen odnos vlada na Koroškem do Slovencev. Sicer s krokodilskimi solzami v očeh svetobliško obožujejo folkloro in se ponašajo z njo, če pa začutijo iz slovenskih vrst količnej glasnejše čukanje in miganje, to ta-

Mednarodni študentski seminar razpravljaj o pogledih na narode in narodne manjšine

Od 18. do 25. aprila je bil na Bledu — kakor smo kratko že poročali — mednarodni študentski seminar, ki se ga je udeležilo okrog 50 študentov iz 20 evropskih, afriških in azijskih držav. Tema seminarja je bila „Narodi in manjšine“. Organizator, mednarodni odbor skupnosti študentov, se je odločil za obravnavo te problematike, ker kaže razvoj povojnih let, da še zmeraj obstajajo nacionalni problemi in se ravno v zadnjih letih veča emancipatorična gibanja v evropskih državah in nacionalno obarvana osvobodilna gibanja v „tretjem svetu“ ter da zaradi nerešenih manjšinskih vprašanj nastajajo meddržavni konflikti.

Predavatelji iz Ljubljane, Trsta in Beograda so skušali najiti vzroke temu razvoju. Predavali so na sledeče teme: Osnovni pogledi na narod in narodne manjšine (Božidar Debenjak); Socialno-historični pogledi na narod in narodne manjšine (Janko Pleterški); Narodi in narodne manjšine v Evropi (Drago Družkovič); Nacionalne manjšine v Italiji (Samo Pahor); Narodi in narodne manjšine v mednarodnem pravu in politiki (Joža Vilfan); Nacionalni problemi v jugoslovanski družbi (Mustafa Imamović); Ekonomski problemi v mnogonacionalni družbi (Ljubiša Adamović).

Po vsakem predavanju se je razvila živahna diskusija. V manjših skupinah so razpravljali o nacionalnih problemih v „tretjem svetu“ in o bodočnosti narodov, pa tudi o pomenu samoupravljanja pri reševanju nacionalnih problemov. Diskusije so pokazale, kakšne so razlike že pri pojmovanju „naroda“. Kakor je prof. Debenjak uvodoma povedal, pojmi „la nation“, „Nationalität“, „Volk“ in „ljudstvo“ nikakor ne označujejo eno in isto. Pojem „Volk“ npr. je mističnega pomena in označuje neko krvno skupnost, slovenski pojem „ljudstvo“ pa sloji za nepriviligirano skupino ljudi („ubogo, zatirano ljudstvo“).

Diskusija je nadalje pokazala, da je reševanje nacionalnega vprašanja tesno povezano s socialnim ustrojem družbe. To spoznanje je tudi vzrok, zakaj postajajo manjšinska gibanja levičarska in vidijo rešitev nacionalnega vprašanja samo v koncu kapitalizma in v boju proti njemu. Kapitalizem se namreč do vseh razlik vede unifikatorsko, se pravi, da teži k poenotevanju jezika, kulture, mnenj itd. Polemizem je sovražen vsakemu samostojnemu

koj v kali zadušijo. Slovenci na Koroškem smejo biti le preteklost; sprejemljivi so samo kot muzejski inventar in kot turistična atrakcija.

čibi

razvoju nacionalnih skupin. Po Debenjakovem mnenju ustvarja kapitalizem kvečjemu rezervate (najboljši primer so Indijanci v Ameriki).

Lahko rečemo, da tudi sistem v Avstriji kaže podobne težnje, ko je

pripravljen manjšine podpirati samo v toliko, da bi lahko aktivno gojile svojo folkloro, predvsem še tedaj, če to folkloro potem lahko „prodaja“ kot turistično atrakcijo. Nadalje potrebuje kapitalizem nacionalne skupine (pa tudi druge, npr. dolgočasce, „uporne“ študente) kot vsega krive grešne kozle, kot domnevne sovražnike, ki ogrožajo sistem. Predstava nekega notranjega ali zunanjega sovražnika lahko družbo zediní kljub nasprotnim si interesom, ki jih imajo nosilci družbe (delavci in posestniki to-

(Dalje na 4. strani)

»Rozznjog« v Celovcu

Preteklo nedeljo, dne 2. maja 1971, je bila v celovškem Mestnem gledališču na poskusnem odru (Probebühne) koroška krstna predstava odrske enodejanke »rozznjogd« — »lov na podgane« Petra Turrinija. Dejanje, če je o tem mogoče govoriti, se godi na smetišču, med kupoma odpadkov, izrabljenih in odvrgenih predmetov, kot so to staro pohištvo, avtomobilske gume, lonci, škafi, pločevinaste doze in škatle, časopisni papir, cunje in druga ropotija. Glavna junaka, on in ona, se dobesečno

obereta, izpraznita žepe, odvrgeta vse, kar imata pri sebi in na sebi, se duševno in telesno slačita in se končno docela slečeta, medtem ko drug drugega prekašata s krepkimi, direktnimi izrazi, vpričo katerih bi marsikak farni mladinec zardel. Vmes seve streljata podgane, ki jih je vse polno okrog njiju, največ pa pred njima, ker to morata početi. Pri tem vselej posvetijo v dvorano žarometi avtomobila, s katerim je junak pripeljal deklco na kraj odpadkov; v soju žarometov so podgane vidne. Sama postajata podgani, ki se podgansko lovita, dokler ju ne ustrelita dva druga lovca na podgane.

Takšen je konec zgodbe, ki je od začetka do konca napeta in se odvija v avstrijskem narečju. Kljub vulgarnemu jeziku je odrsko delo polno tankočutnosti in oznanja »poetično blagovest«, vsaj avtor to zatrjuje. Vsak pisatelj nosi v sebi romantične potrebe in želje, tako pravi, samo da te romantike v današnjem svetu več ne najde. Tako mora pisatelj postopek obrniti, namreč odložiti resničnost in po literarni poti dospeti do romantike.

Nenehni in vedno znova se ponavljajoči aplavz ni veljal samo osebnemu navzočemu Turriniju in njegovemu odrskemu delu, temveč je nagradil tudi giralce Petra Uraya in Horsta Ederja, predvsem pa Georga Trenkwitza in Gundu König v glavnih vlogah. Delo je insceniral Tamas Ferka, opremil ga je Gerhard Janda, režiral pa Fritz Wawrik. Reči je treba, da je uprizoritev po deljenem in razburkanem sprejemu v Volkstheateru na Dunaju v Celovcu potekala v miru in žela pri publiku navdušen uspeh. Nihče ni zapustil dvorane predčasno. Trosilci letakov z

zelo nesodobno in stereotipno zahtevu, češ nobene moderne umetnosti, predstave nikakor niso motili, nobene pozornosti si niso zaslužili, kaj šele aplavza, kakor na Dunaju prodajalec časopisov, ki je baje med predstavo med gledalci prodal vse izdove.

Konfrontacija s tako družbenokritično literaturo in predvsem njen učinek pri publiku je opozoril na dolgočasnost in jalovost naše običajne, z ideologijo pitane in s privatnim strankarstvom obrejene kulture in prosvete. Današnji človek ne nasede več lepim besedam, obljubam in idealom, ki so prav nam koroškim Slovincem tako hitro pri roki, ampak se odloči za resnično življenje, življenje pod skorjo in lupino, za življenje, za katerega nas družbeni red, verski jarem, konvencionalna načela in mesijanska poslanstva prikrajšajo. V središču je človek in ne to, kar mu priobesimo. Turrini hoče šokirati, vendar z namenom, da začnejo delovati človekovi možgani; kot kaže, so še ljudje, ki mislijo s svojo glavo. To se je pokazalo že v teku prireditve, kajti večkrat, ko se je odrska beseda z bodečo pikrostjo uprla ustoličenim normam in edino zveličavnim receptom, je bila uprizoritev prekinjena z aplavzom.

Peter Turrini, ki je doma v Labotski dolini na Koroškem in živi na Dunaju, je star 26 let in je prepotoval že vrsto poklicov, preden se je lotil pesništva. Bil je med drugim delavec v jeklarni, vojak in hotelski direktor. Piše eksperimentalna dela, kot je pričujoča »rozznjogd«, uprizorili pa bodo še druga, kakor »zerozero« in »sauschlachten« (svinjske bitke). Tako čaka publiko še dosti priložnosti, da se pohujaša.

Florian Lipusch

Vrsta razstav v Deželnem muzeju

Pretekli teden je direktor Deželnega muzeja poročal o delu, ki so ga sodelavci muzeja opravili v zimskem polletju, in orisal naloge, ki jih nameravajo opraviti v poletni sezoni.

V zimskem polletju so se bavili predvsem z notranjimi opravki v skladišču, z inventarizacijo in katalogizacijo ter z obširnimi znanstvenimi delom. Med drugim so končali delo na novih katalogih za Magdalensko goro, za muzej na prostem in za Deželni muzej sam. (V teh katalogih in vodičih so tudi povzetki v francoščini, angleščini in italijanščini, zamen pa bi v njih iskali kako slovensko besedo, čeprav je Jugoslavija ravno tako sosed kot Italija in poleg tega tudi v deželi sami živijo Slovenci.)

Za poletno sezono bodo pripravili razne razstave, stalne razstave v Deželnem muzeju pa so odprte od 3. maja naprej.

TO NE SVETINA

69

UKANA

PRVA KNJIGA

„Med nama rečeno, vsega je kriva ženska. Zdaj sem ozdravljen. Bom odkril, če boš obdržal zase. Zmedla me je kot karte hazarderja. Zaradi nje sem izgubil četo izpred očij in še sebe. Mislim sem, da si me želi, da ljo bom dobil prvič, ko bova sama, pa je nisem,“ je dejal Orlov z glasom, da se je samemu sebi smilil. „Dajala mi je samozavest in upanje in mi ga jemala. Izrabljala je mojo naklonjenost glede na pomembnost, ki sem ji jo prisojal. Ta ženska je sfin-ga, kača, mačka in riba, vse v eni koži. Ali bolj po domače, devica in cipa. Za nobenega od nas ji ni nič. Šla bi z Američanom. Ni ji bilo ne za četo ne za gibanje. Plehka ženska, ki najbrž še sama ne ve, kaj hoče. Predlagam ti, komisar, da se je čimprej znebimo.“

Pajku se je daljšal obraz, tako se je čutil. Nedavno jo je še hvalil, in če si samo omenil kaj o njej, je vzkipe in se užaljeno kremžil. To je bil Orlov. Zdaj navdušen do neba, potem spet na tleh, padajoč iz skrajnosti v skrajnost. Pajk je vedel, da je vzrok njegove spremembe Anina naklonjenost do Primoža.

„Ta predlog je vreden premisleka.“

„Brez premisleka, Pajk. Odkar se je vrnila, mi pomeni manj od vsakega drugega v četi. In tega se bom držal, dokler bo pri nas. Vsak dan odkrivam nekaj novega, kar me odbija. Skrajno je apolitična. Prava malomeščanska

gos. Prepričana je, da se vsi vrtimo okoli nje. Vse razumem, le tega ne, kakšen veter prinese take cvetke v vojno in revolucijo.“

„Pa celo skojevka, taka malomeščanska gos,“ ga je zabodel Pajk, ker jo je Orlov v času naklonjenosti spravil v organizacijo.

„Saj imamo celo v partiji marsikakšnega malomeščana,“ se je izognil odgovoru Orlov in dodal: „Tej ženski je vse, kar se ne vrti okoli nje, popolnoma tuje.“

„Morda ji pa ni,“ mu je oporekal Pajk. Orlov pa je trdovratno utemeljeval svojo misel z novimi dodatki, ki so bremenili njegovega nasprotnika za vse težave v četi.

„Vse bi verjel, samo Primoževe izmišljotine ne, da je špijonka. Za te stvari je preneumna. To se je spomnil, ker sem jo potegnil v četno komando in mu nisem pustil, da bi poležavala z njim. Pa poglej neresne ljudi! Primož je človek z bolno fantazijo. Sedaj je pa vse v redu, ko se spet suka okoli njega in leži pri njem. Nič več ni špijonka, njemu ne reče nihče nič, komandirja pa za vsako pasjo figo vidijo vsi in mu očitajo.“

„Naj bo, kar koli hoče. Četo morava spraviti v red! Predlagal bom na brigadi, če si za to, naj Vojka dajo meni za pomočnika. Primoža pa za vodnika voda. Ta dva in Nande v četi največ pomenijo, ker imajo vpliv na ljudi.“

Orlov se je zamislil in sence so mu legle na oči. Potem pa je ugovarjal: „Za Primoža imam pomisleke, pa vseeno pristanem tebi na ljubo, da bo mir. Seveda s pogojem, da Ano čimprej spraviš ven iz čete. Naj gre kamor koli!“

Zdaj so se tudi Pajku zaiskrile oči, ker je bil prepričan, da je trmasti Orlov popustil in da želi drugače voditi četo.

Medtem ko sta se pogovarjala, je sonce spolzelo za hrib in le nekaj pramenov je rumenilo obrise oblakov, ki so potovali prek neba. Sive sence so padle v grape, gore pa

so še žarele v večernem soncu. V vejevju je rahlo potegnil nočnik.

V zasedi na skalovju je izvidnik dal znak s suho vejo. Nekdo je prihajal po stezi. Vodja zasede je prišel poročat komandirju. Orlov se je vznemirjen zamaknil v grapo, kjer se je steza spustila v kotel pod njimi. „Nemci!“ si je mislil. „Če se razgovarjaš o volku, volk pride.“ Čutil je, da bi ga borba sprostita. Namesto Nemcev pa je v globeli spoznal borca Blaja, ki ga je jutraj poslal z Repnikom v patroljo. Sam je koračil po stezi, brez orožja, opiral se je na palico in težko premikal noge, da je lezel v slrmino kot polž. Počakali so ga, da se je vzel do zasede, potem pa ga je Orlov po kurirju dal poklicati.

Blaj je z negotovim korakom in s strahom v očeh stopil pred komandirja in komisarja. Povedal jima je, da so ju jutraj na koncu soteske gorski lovci ujeli in ju gnali v Idrijo. Že blizu mesta pa se je Repnik pognal po strmim pobočju v grmovje in za njim tudi on. Videl je, kako se je tovariš zadet zvrnil, sam pa je med gostimi debli odnesel pete. Orlov in Pajk sta ga poslušala in sumljivo motrila. S sumom so mučili vsakogar, ki je pobegnil iz nemških krempljev. Blaj pa je imel otipljive dokaze za svoje besede, da je bil v nemških rokah. Njegov užaloženi obraz je še vedno kazal sledove udarcev. Še bolj zgovorno pa so pričale noge, ko je potegnil hlače navzgor in pokazal podplutbe in krvave ogrebotine. Povedal je, da so ju temeljito pretepli s kopiti.

„Poslušaj, Blaj! Ali si te vprašali za položaje?“ je dejal komandir ostro, ne da bi zakrival, da mu vsega, kar govori, ne verjame. „Ali si nas izdal, govoril!“

„Niso mogli. Nihče ni znal slovensko, midva ne nemško. Samo partizanen, partizanen, so lajali v naju in kazali z koro različne smeri po hribih. Midva pa sva samo kimala in kamor koli so pokazali, govorila: brigada, brigada.“

Slovensko prosvetno društvo
„Bilka“ v Bilčovsu

VABILO

Vljudno vabimo Vas, Vašo družino, prijatelje in znanke, predvsem pa matere in otroke na

Proslavo materinskega dne

ki bo v nedeljo 9. maja 1971 ob 14.30 uri popoldne in ob 8. uri zvečer pri Miklavžu v Bilčovsu. Na sporedu bodo igra, petje in deklamacije, ki jih bodo izvajali naši najmlajši.

društveni odbor

SPD „KOČNA“ V SVEČAH

VABILO

Moški pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Kočna“ v Svečah vabi vse prijatelje domače pesmi na

KONCERT

ki bo na materinski dan v nedeljo 9. maja 1971 ob 8. uri zvečer pri ADAMU v Svečah. Pristrčno vabljeni!

O d b o r

VABILO

Vljudno vabimo Vas, Vašo družino, prijatelje in znanke na

DRUŽABNI VEČER

V POČASTITEV

MATERINSKEGA DNE

ki ga prireja Kulturno društvo „Jepa — Baško jezero“ v soboto 8. maja 1971 ob 20. uri pri Wrolichu (Pušniku) v Ločah.

Na sporedu so:

- narodne in umetne pesmi ter otroške pesmi in pesmi posvečene materam s spremljavo kitare
- solospjevi ob spremljavi klavirja
- vmes nam bodo še igrali naši mladi godci

Vse ljubitelje domače družabnosti pristrčno vabijo

prirreditelji

Lepo pevsko srečanje

zadnjo soboto v Št. Janžu v Rožu

Slovensko prosvetno društvo v Št. Janžu v Rožu je za letošnji praznik dela 1. maja pripravilo pevsko srečanje, na katero je povabilo slovenske pevske zbornice iz Roža in z Gur. Prireditelj je izredno dobro uspela tako po številu in kvaliteti sodelujočih zborov, saj je skupno sodelovalo 127 pevk in pevcev; prav tako pa tudi glede obiska, kajti dvorana pri Tišlarju je bila spet enkrat polna ter je pričala o živem zanimanju našega človeka za slovensko besedo, slovensko pesem. Tako je prireditev izvenela kot manifestacija skupne volje po ohranitvi naše pesmi in besede na tem ozemlju, kjer že stoletja živi slovenski rod.

Kot manifestacijo slovenske pesmi je prireditev označil tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiss, ki je uvodoma pozdravil vse navzoče ter izrekel posebno dobrodošlico domačemu županu Jakobu Weissu, bilčovskemu županu deželnemu poslancu Hanzi Ogrisu ter vsem prosvetnim delavcem iz Roža in z Gur, iz Zilje ter iz Podjune.

Na prireditvi je sodelovalo devet pevskih zborov, ki so izvajali vsak po dve pesmi. Goslom v pozdrav

DOBRLA VAS

V noči od ponedeljka na torek je Komite za odkrivanje skritih konfliktov na „Haus der Heimat“ napisal razna gesla, naperjena proti Heimatienslu in njegovemu delovanju. Raztrošeni so bili tudi letaki v obeh deželnih jezikih. Razen tega so neznan storilci na treh krajevnih tablah dodali nemškemu imenu še slovenski naziv Dobrla vas.

Akcija je bila izvedena ob priliki obnega zbora, ki ga hoče Heimatienslu v soboto 8. maja napraviti v Dobrli vasi. Med drugim so napisali naslednja gesla: Smrt fašizmu — svobodo narodu, Germanizacija je kolonizacija, Nacionalno zatiranje je socialno zatiranje, ter v nemščini: Zerschlagung des Heimatienslu ist Dienst an der Heimat (Razbitje Domovinske službe je delo v službi domovine).

V letakih opozarjajo na to, da je bila na Koroškem zmaga nad nacifašizmom samo vojaška, njegov duh pa še živi naprej. Med drugim je v letaku rečeno: „Heimatienslu... deluje na vseh področjih, ki so mu dostopna, predvsem pa na šolskem. Skrbijo za to, da se ljudem vbije v glavo nemški nacionalizem, sovraštvo in prezir do slovenske narodnostne skupine, idiotski militarizem, z eno besedo: pravi koroški hajmatfašizem.“

je najprej zapel domači mešani zbor pod vodstvom župnika Jožeta Vošnjaka; sledil mu je moški zbor iz Loč ob Baškem jezeru in okolice, ki ga vodi Šimej Triessnig; potem je bil na vrsti mešani zbor SPD „Edinost“ iz Škofič s pevovodjo Toneom Umekom; SPD „Bilka“ iz Bilčovsa je bilo zastopano kar s tremi zbori: z mladinskim zborom pod vodstvom Franca Kapusa ter mešanim in moškim zborom, ki ju vodi Valentin Kapus; tudi z Radiš sta prispela dva zbora, moški in mešani, ki sta nastopila pod vodstvom Šimeja Wrolichja; iz Loge vasi pa je bil udeležen moški zbor, ki ga je vodil Stanko Černic.

Spored — ki ga je napovedoval in povezoval Vili Moschitz — je obsegal slovenske narodne in umetne pesmi, med katerimi so bile v posebno velikem številu zastopane priredbe in skladbe našega domačega skladatelja in harmonizatorja Pavleta Kernjaka, ki so ga navzoči — pevci in poslušalci — izredno pristrčno sprejeli v svoji sredi. Pod njegovim vodstvom so zbori iz Roža in z Gur, katerim se je pridružilo še nekaj pevcev iz Kotmare vasi, skupno zapeli še njegovo danes splošno znano in priljubljeno pesem „Rož, Podjuna, Zila“ in tako zaključili prireditev s „himno“ na tri koroške doline, v katerih živi slovenski rod.

Pevsko srečanje v Št. Janžu je bilo po nekdanjih osrednjih manifestacijah združenih pevskih zborov

Mednarodni študentski seminar...

(Nadaljevanje s 3. strani)

var). Za nacifašizem so bili grešni kozli Židje in drugi „nearijski“ narodi. In tudi naša družba potrebuje „Čuše“, domnevne sovražnike, na Koroškem Slovence, na Dunaju in v drugih industrijskih državah na zahodu pa sezonske delavce iz južne Evrope, torej spet socialno neprivilegirane ljudi.

Po besedah Debenjaka ima nacionalno gibanje ali emancipatorično obliko in vsebino ali pa zatiralsko, represivno. Tako so skrajna vsa nacionalna gibanja v „tretjem svetu“ upor proti vladajočim kolonizatorjem, torej emancipatorična gibanja. Nacifašizem, ki je bil le nacionalistično obarvan imperializem, pa je imel zatiralsko obliko. Te razlike nekateri ne upoštevajo in tako pridejo do napačne ocene nacionalnega gibanja.

Ob materinskem dnevu:

Odloči, ti draga mati!

Ti si močna, a vendar nežna
in skromna.
Ti daješ srečo, dom, mir
in toploto življenju.
V tebi je moč narave —
vendar si skrivna.
Življenje deliš z vsemi —
toda kdo te vpraša,
kaj želiš, kaj misliš
o vsem tem,
kar se dogaja v svetu.
Tako molčiš
in prenašaš gorje.

Ali so te vprašali, mati,
če smejo ubijati?
Ali si ti
že komu napovedala vojno?
Ne, preveč ceniš človeka,
saj si izvor življenja.

Mati, te je kdo kdaj sploh omenil,
preden je poklical sinove v vojno?
Je to red,
po katerem se obnavlja svet?
Novi rodovi —
sreča v zibelci,
bojazen pred pokolom.

Mati, ukaži:
Dovolj je trpljenja!
Kaj so ure, dnevi dela,
prečute noči
samo priprava za vojno?
Otroci doraščajo —
naj umrejo brez materinstva,
brez očetovstva,
brez smisla?

Nehajte z grožnjami vi,
ki ste žejni krvi!
Pustite,
naj življenje živi!

Iz selske občine

V četrtek prejšnjega tedna je pod predsedstvom župana Velika zasedal občinski odbor, ki je med drugim razpravljal in sklepal o občinskem proračunu. Odboren je bil dodatni izredni proračun v višini 545.000 šilingov, ki je namenjen za izgradnjo

prva meddruštvena prireditev, na kateri so zbori v takem številu skupno predstavili sadove svojih prizadevanj za gojenje in ohranitev slovenske pesmi na Koroškem. Ta prvi fvrstni poizkus je nedvomno dobro uspel in je zato predvideno, da bodo podobne prireditve sledile tudi še v drugih krajih.

načrtovanega vodovoda v Selah-Cerkev in za finančno rešitev skupaj z interesi urejene „Rutarjeve poti“.

Glede vodovodne napeljave je župan poudaril nujnost tega projekta, katerega izvedba bo Sele za dolgo dobo rešila vsake skrbi glede oskrbe s pitno vodo, hkrati pa bo z ureditvijo hidrantov zagotovljena tudi neobhodno potrebna voda za primer gašenja.

Presežek lanskoletnega proračuna v višini 79.000 šilingov je bil prenešen v redni proračun za tekoče leto, ki znaša zdaj dohodek in izdatke v znesku 1.530.000 šilingov. Lanskoletni presežek bo služil za okrepitev nekaterih doslej pičlo odmerjenih proračunskih postavk, še posebej pa za obnovitev stare občinske hiše.

Občinski odbor je z odobravanjem vzel na znanje zagotovilo referenta za gradnjo deželnih cest, da bo pluzenje snega tudi v bodoče opravljeno na izkušeni način. Ob koncu je odbor razpravljal še o vprašanih zvezi z načrtovano združitvijo občin ter je župan v tej zvezi opozoril na informacije pristojnih mest, da bodo prizadeti imeli še dovolj priložnosti povedati svoje stališče.

Slovensko prosvetno društvo Radiše

vabi na predstavo komedije

„TRIPČE DE'UTOLČE“

s katero bodo v nedeljo 16. maja 1971 ob 15. uri v dvorani pri cerkvi na Radišah gostovali igralci SPD „Zarja“ iz Železne Kaple.

Na prireditvi pristrčno vabi

društveni odbor

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

Orlov mu je še enkrat zagrozil, naj pove, če je povedal za položaje, ker bo v primeru napada, dobil kroglo v glavo. Ko pa se je Blaj zaklinjal, da naj mu verjameta, ga je postal k Ani, da ga obveže.

Ko je Blaj, opolekajoč se med drevjem, izginil, je dejal Pajk, da mu ni všeč njegov pogled, neke vrste zadrega v očeh. To je opazil tudi Orlov. Razgovarjala sta se o njem in ugotovila, da ga ima Vojko slabo zapisanega. Označil ga je, da je nekoliko belogardistično usmerjen. Zato sta odločila, da potegneta vso čelo na konce grebena. Noči so bile svetle in ni bilo izključeno, da bi se sovražnik privlekel po skrivnih stezah. Tudi v tem sta si bila edina, da bo najbolje, če ga takoj, ko se vrne od Ane, dasi pod stražo, dokler naslednjega dne ne bo pokazal, kako je z njim.

Orlov je vstal, vrgel žmajser čez rame in odšel, da bi obvestil vse mitraljezce in straže, Vojku pa, da bo Blaja zastražil.

Cetna kuhinja je bila nekaj sto metrov za sedlo, tik za opuščeno oglarsko kolibo, v kateri je bila četna komanda čez noč, včasih pa tudi čez dan. Kuhar Nande in pomočnik sta pripravljala drva in se mudila okoli kotla, ko je prišel Blaj. V loku se jima je umaknil. Hotel je prej dobili Ano, preden pride kuharju v roke. Ni ga maral, ker je njega in še nekaj njemu podobnih večkrat oplazil z jezikom. Vedel je, da so bili odgovori komandirju igrača proti podrobnostim, ki jih bo hotel vedeti kuhar. Zato se je pomuznil v kačo. Ano je poznal toliko, kolikor je izgubila časa z njim, ko mu je dvakrat zavezala žuljave noge. Zato mu je bilo nerodno, ko je vstopil. Dekle je sedelo na ognjišču in povijalo oprane povoje. Ko ga je zagledala zmedenega med vrati, ga je ošinila z dolgim pogledom. Povedal ji je, da je komandir naročil, naj ga obveže. Začudila se je, ker jo je gledal kot podgana, ki pade v čeber, napolnjen

z vodo, in se ne more rešiti. Vzela je v roke torbico in zložila obveze. Medtem se je Blaj nemirno oziral po kotih, odprl vrata, če kdo prihaja, nato pa si je zavil hlače in pripravil ranjeno nogo, da bi mu jo obvezala. Ko mu je rano izpirala z alkoholom, je segel z roko v žep in zamolklo spregovoril:

„Nekaj sem ti prinesel. Tu imaš!“ Dal ji je v torbico nemški prvi zavoj za rane in jecljaje, tiho dopolnil: „Odprti, to ti pošilja major Wolf.“

Presenečena je obstala kot vkopana. Prebledela je in moči so ji pohajale. Nastala je nesmiselna tišina, v katero je prasketal ogenj in obsvaljeval s podplutbami pomodrelo nogo. Čez čas je prišla k sebi, ga pogledala s uničujočim pogledom in rekla: „Kaj si predstavljáš, tovariš? In kakšne neumnosti mi govoriš? Takoj bom odšla h komisariju s tem, kar si prinesel.“ Blaj se je zdrnil ob misli, da se je zmotil in pepelnat strah se mu je zarisal v lica: „Ne hodi! In ostani, če si pri pameti. Oba sva izgubljena. Saj si ti Helga!“ Potem ji je povedal še geslo. Pomirila se je, izraz jeze pa je ostal na obrazu. Zdal je vedela, da to ni bila provokacija Orlova ali Bliska.

„Dobro,“ mu je odvrnila, ne da bi mu povedala drugi del razpoznavne parole. Na hitro ga je obvezala in ga odslavila. Nazaj grede ni ušel kuharju. Slišala je, kako ga je Nande poklical, ga ujel v precep in ga kavljal s potrpežljivo visoko plačnega preiskovalca, da mu je zagrenil večerjo, noč in še nekaj dni povrtu.

Skrivnost, kaj je v zavojčku, jo je žgala s strahom in radovednostjo. Prestopala je živčno okoli ognja, nekaj prekladala, kar ni bilo prav nič potrebno, šla k vratom in ko ni videla nikogar, se ni upala odpreti. Sedaj je prišlo nadnjo, česar se je vseskozi bala. Wolf ne pozabi nikogar, vsakogar si spomni v pravem času. Izdajalka ne bo, to se je odločila, preden je odprla. Ko je obvladala prvo vznemir-

jenost, se je še enkrat prepričala, da nikogar ni v bližini, potem stopila k ognju in odprla zavojček. Roke so se ji tresle, ko ga je razvijala. Med povoji je bilo pismo in škatlica z napisom: prašek za rane. Vtaknila je škatlico v žep in se lotila pisma na drobnem lističu. Pisal je z običajno šifro, ki jo je zlahka prebrala. Od besede do besede je bledela. Pismo je bilo kratko:

„H-3. Naročam, da s priloženo dozo zastupite četo na sedlu! Jutri zvečer pride moja enota na vaš položaj ob 22.05 uri. Wolf. P. s. Vračate se z enoto v bazo!“

Zganila je listek in ga spravila v nedrje. Škatlico pa je obdržala v žepu. Sedla je na klop pred kočjo in začutila je, da jo oblija pot. Skušala je umiriti dihanje. Hvaležno se je zazrla v mrak, ki se je plazil iz gozda, ker bi jo pri belem dnevu vsakdo povprašal, če ji je slabo. Spomin na puškine cevi, namerjene v hrbel, je vzbujal grozo. Polasčal se je in strah živali, preganjane od psov, ko ji popustijo moči in za seboj sliši lajež in drgeče v pričakovanju, kdaj jo bodo raztrgali. Ta občutek je zganil misel na beg. Kamor koli bi bežala, samo da bi ušla. Vedela je, da bodo kmalu prišli po hrano in da bosta k ognju prišla tudi Orlov in Pajk. Zato je hotela misliti trezno in zbrali v sebi nekaj jasnega in odločnega. Možnost, da bi izpolnila povelje, je bila lahka. Misel, da bi jutri padla Wolfu v objem, je zavrgla z gnusom. Preveč so ji pomenili fantije v čeli. Zamizala je, pa so se zvrstili obrazi, včasih nasmejani, pa žalostni, otrpli v strahu in bolečinah. To je četa. Travnikarjev, Tinček, ki mu dolguje obisk pri materi, Primož, zapuščenca zemlja s požganimi domovi, Vojko, neupogljivi Pajk in tudi Orlov, ki je po svoje dober. Hranili so jo in jo varovali. Vse, kar je doživela, da jo je napravilo boljše, je bilo z njimi. Grozno! Kaj si je zamislil Wolf! Ti ljudje bi se valjali v bolečinah, prekleli bi jo v poslednjem dihu.

Einige Bemerkungen zum Minderheitsschulwesen in Kärnten

VON
RUDOLF
VOUK

(3. Fortsetzung)

Sie bekam auch bis zu ihrem Ende keinen eigenen Schulinspektor, dem es unter Umständen gelungen wäre, die Qualität des Slowenischunterrichtes zu heben; warum nicht, ist von kompetenter Stelle bereits ausführlich dargestellt worden.

Recht ungenau ist bei VEITER (S. 699) die Darstellung des Pensionsalters der „beiden (einzigen) der slowenischen Sprachgruppe“ angehörig gewesenen Bezirksschulinspektoren (Völkermarkt, Hermagor)“, nämlich der Inspektoren GORNIK und POSSNIG, die wohl slowenisch sprachen, sich aber keinesfalls auch als Sprachslowenen fühlten. Sie waren 1931 Inspektoren und blieben aktive Inspektoren ihrer beiden Bezirke Völkermarkt und Hermagor auch in der NS-Zeit, was zumindest dafür spricht, daß ihnen die neuen Machthaber vertrauten (andere Inspektoren sind entlassen worden). Slowenisch inspizierten sie allerdings nichts mehr zu inspizieren gab. Der Inspektor GORNIK war sogar noch einige Monate aktiver Inspektor des Bezirkes Völkermarkt in der 2. Republik (vor dem Dienstantritt des Inspektors Walter MAKLIN).

EIN ENDE OHNE FORMALEN RECHTSAKT

Das Ende der utraquistischen Volksschule wird von VEITER (S. 700) recht kurz behandelt. Sie wurde nach dem „Anschluß“ Österreichs an das Deutsche Reich im März 1938 teilweise sofort ohne formalen amtlichen Auftrag abgeschafft, in manchen Schulsprengeln hielt sie sich noch — abhängig vom persönlichen Verständnis des Lehrpersonals für die sprachliche Struktur der slowenischen Schulpflicht — sogar bis zum Ende des Schuljahres 1938/39.

Am 9. November 1938 meldete der „Koroški Slovenec“, die Zeitung der Kärntner Slowenen in slowenischer Sprache: „Die utraquistische Schule gibt es nicht mehr. Aus allen Orten des slowenischen Teiles Kärntens wird uns gemeldet, daß mit Beginn des neuen Schuljahres in den Elementarschulen der slowenische Anfangsunterricht des ersten Schuljahres beseitigt wurde, daß aus den Schulen der Kärntner Slowenen die Maklin-Fibel, der bisherige Lehrbehelf der sogenannten utraquistischen Schulen, abgeschafft wurde und daß künftighin die Lateinschrift von der Kurrentschrift ersetzt wird. In den Schulen ist heute jede Spur der Zweisprachigkeit beseitigt. Das Elementarschulwesen der Kärntner Slowenen ist heute vollkommen deutsch.“

Diese Meldung ist insofern zu ergänzen, als in den meisten utraquistischen Schulen mit Beginn des Schuljahres 1938/39 tatsächlich anstelle der Maklin-Fibel die deutsche Fibel von Kolar-Pöschl eingeführt wurde; in Zell-Pfarr und an etwa 16 utraquistischen Volksschulen im Schulbezirk Völkermarkt allerdings wurde, da die Schulanfänger aus diesen Schulsprengeln beim Schuleintritt zum allergrößten Teil die deutsche Sprache nicht verstanden, die Maklin-Fibel noch im Schuljahr

1938/39 weiter verwendet. Im folgenden Schuljahr 1939/40 allerdings wurde an allen Schulen die deutsche Fibel eingeführt und die slowenische Sprache in ihrer Mundartform nur noch dort und nur noch soweit verwendet, als es zur Verständigung mit dem Schüler unbedingt erforderlich war. Slowenisch war also zur reinen, ungen gebrauchten und verpönten Hilfssprache geworden.

Der Religionsunterricht wurde nach dem „Anschluß“ vorerst in der bisherigen Form weitergeführt — vorwiegend in der slowenischen Sprache als der Kirchensprache der Pfarre. Es wurden auch die bisher verwendeten Bücher „Kršćanski nauk“ und „Zgodbe svetega pisma“ beibehalten. Mit dem „Gesetz über Maßnahmen auf dem Gebiete des Schulwesens in Österreich“, GBl. f. d. Land Österreich, Nr. 121 vom 1.2.1939, wurden die Religionslehrer unter die staatliche Schulaufsicht gestellt und an den noch immer herkömmlich als slowenisch-deutsche Schulen bezeichneten utraquistischen Volksschulen auch für den Religionsunterricht die deutsche Unterrichtssprache von Lehrern, Schulleitern, Inspektoren, Ortsgruppenleitern und anderen örtlichen Funktionären, aber auch von Eltern

und Kreisleitern mit der Begründung verlangt und durchgesetzt, daß auch in den übrigen Gegenständen diese Sprache verwendet werde. Als sich Schwierigkeiten ergaben und Religionslehrer z. B. den Religionsunterricht in der unterrichtsfreien Zeit in die Kirche verlegten, wurde der Religionsunterricht im Frühjahr 1939 überhaupt verboten, da der Erlaß vom 12. 5. 1939, Z. IV-3a-318.160 (Vbl. 72/1939), anordnete, daß „für die Erteilung des Konfessionsunterrichtes an den Volks- und Hauptschulen (und anderen Schulen — Anm.) in erster Linie weltliche Lehrer heranzuziehen sind, die sich hierfür freiwillig zur Verfügung stellen.“ Und diese Freiwilligen gab es nicht! Mit dem Erlaß vom 26. 8. 1939, Z. 335.908/1939-3a (Vbl. 106/1939), wurde der Konfessionsunterricht nur mehr als unverbindlicher Lehrgegenstand eingeführt, und es hatte auch die Betonung in den Zeugnissen zu unterbleiben. Es gab aber praktisch schon vorher keinen „Konfessionsunterricht“ mehr.

Mit einem formalen Rechtsakt wurde die utraquistische Volksschule nicht aufgehoben. Jedenfalls ist ihr tatsächliches Ende in das Jahr 1939 zu setzen, nicht in die Apriltage 1941.

Zweisprachige Schule im gemischtsprachigen Gebiet

NEUER ANFANG IM JAHRE 1945:

Als 1945 die 2. Republik Österreich wieder entstand, sind legislativ gesehen auch die Bestimmungen betreffend die utraquistische Schule wieder in Kraft getreten, da sie kein gesetzlich zuständiges Forum außer Kraft gesetzt hat. Deshalb hätte man die genannten Bestimmungen zumindest mit der Regierungsschulverordnung vom 3. Oktober 1945 (Fassung vom 31. Oktober 1945) außer Kraft setzen müssen. Doch kümmerte man sich nicht darum, und auch die Gegner der Schulverordnung aus 1945 haben später nie auf diesen Umstand hingewiesen. Es wäre aber ein legitimes Anknüpfen an die vor der NS-Herrschaft bestehende Schulform in Südkärnten und deren Anpassung an die Forderungen der Minderheit, die durch den Vertreter derselben in der Prov. Kärntner Landesregierung vertreten wurden, durch eine Novelle sinnvoller gewesen, als die Schaffung einer ganz neuen Verordnung. Die neue Verordnung ist jedenfalls vom Kärntner Regierungskollegium einheitlich beschlossen worden. Deshalb konnte auch der Stellvertreter des Vorsitzenden des Kärntner Landesschulrates (nämlich des Landeshauptmannes), Landesschulinspektor Julius HEINZEL, bereits in der Nummer 124 der „Kärntner Nachrichten“ vom 7. 10. 1945, die von der Britischen Besatzungsmacht herausgegeben wurden, schreiben: „Eine besondere Neuerung bildet die zweisprachige Volksschule im gemischtsprachigen Gebiet Kärntens. Hier muß jedes Kind sowohl Deutsch als auch Slowenisch lernen.“

Im Durchführungserlaß vom 9. November zur Regierungsschulverordnung heißt es, daß

die Absichten des Gesetzgebers dahingehen, „einen Beitrag zur Wiedergutmachung des Unrechtes zu leisten, welches in der nationalsozialistischen Zeit den Kärntner Slowenen zugefügt wurde.“ Dazu ist trocken festzustellen, daß die 1. Republik die Kärntner Slowenen auf dem Schulsektor auch nicht gerade gefördert hat, weshalb dieser „Wiedergutmachungssatz“, da er nicht mehr als eine Floskel ist, ruhig weggelassen hätte werden können.

Die Führung der Kärntner Slowenen glaubte jedenfalls, daß die Regierungsverordnung sich werden halten können, da die Inspektionen ergaben, daß die Unterrichtserfolge in beiden Sprachen durchaus recht zufriedenstellend waren und in der deutschen Sprache denen im einsprachigen Gebiet nicht nachstanden, wie immer wieder von den zuständigen Stellen offiziell betont wurde.

Doch hatte schon der damalige Landesamtsdirektor und nachmalige Generalkonsul Karl E. NEWOLE in seinem Beitrag zum Buche „Kärnten baut auf! 1945 — 1919“ geschrieben: „Die provisorische Lösung der Schulfrage hat mancherlei Härten gebracht, die nur in dem Bewußtsein getragen werden konnten, daß auch dies ein Beitrag zur Festigung der eigenen außenpolitischen Situation war.“ So mußte es klar sein, daß die endgültige Regelung noch ausstand.

VEITER schreibt, daß die Verordnung die Minderheit in geradezu idealer Weise zufriedenstellte und daß — was kritikwürdig war — auch die Kinder rein deutschsprachiger Eltern gezwungen wurden, Slowenisch zu lernen wie die Slowenen Deutsch (S. 704). Das ist

zweifellos richtig und wird auch von Julius HEINZEL betont. Es hätte aber, wenn es nach den Gegnern der Verordnung ginge, so sein sollen, daß die slowenischen Kinder wohl hätten auch Deutsch lernen müssen, die rein deutschsprachigen Kinder aber die slowenische Sprache nicht oder nur auf freiwilliger Basis.

Was sagt nun die Verordnung aus 1945? Sie bringt in den einzelnen acht Abschnitten sehr vielfältige Bestimmungen, die vom Unterricht in der Muttersprache und in der zweiten Landessprache, vom Religionsunterricht und dem Ausmaß des Gebrauchs beider Sprachen, vom örtlichen Geltungsbereich, den Lehrbüchern und Stoffverteilungsplänen über die Lehrpersonen an der Unter- und Mittelstufe, die örtlichen Arbeitsgemeinschaften und andere nur zeitlich bedingten Umstände bis zum Vertreter der Slowenen im Landtag, der Lehrerbildung, den Schulleitern und der Schulaufsicht einschließlich eines Fachmannes der zweisprachigen Schule und der Schülerzahl 50! in den einzelnen Klassen reichen. Es ist schon ein etwas bunter Reigen, den die Verordnung beinhaltet.

Bei VEITER fehlt leider im Abschnitt A (S. 701) der 2. Absatz, der **sehr wesentlich ist**: „Auf den ersten drei Schulstufen wird der Gesamtunterricht zur Hälfte in deutscher und in slowenischer Sprache erteilt. Hier sind zum Sprachunterricht auch der Sachunterricht, Lesen und Schreiben zu zählen.“

Überhaupt ist festzustellen, daß sowohl die zuständige Behörde und die Lehrer als auch die Führung der Volksgruppe, die betroffenen Eltern und die Gegner der Verordnung den Abschnitt A sehr schlecht gelesen haben.

Die Verordnung bestimmte für die ersten drei Schulstufen der zweisprachigen Volksschule die **grundsätzliche Unterrichterteilung** in der Muttersprache des Kindes und die Pflege der zweiten Landessprache in mindestens sechs Wochenstunden. Das heißt, daß die Beachtung der Muttersprache des Kindes eine grundsätzliche Rolle spielte bzw. hätte spielen sollen. Es müssen hier unter „Muttersprache“ beide Muttersprachen, also für das slowenische Kind die slowenische und für das deutsche Kind die deutsche Muttersprache verstanden werden. Somit ergibt sich hinsichtlich der zweiten Landessprache, für die also mindestens täglich eine Stunde vorgeschrieben war, daß für das Kind deutscher Muttersprache die zweite Landessprache das Slowenische, für das Kind slowenischer Muttersprache aber das Deutsche die zweite Sprache war (unabhängig von der Stellung als Staatssprache). Damit ist auch gesagt, daß in Klassen mit Schülern beider Muttersprachen eine Differenzierung in der Unterrichtssprache nach Sprachabteilungen hätte erfolgen müssen! Dies hätte im Extremfall dazu geführt, daß in einer Schule die slowenische Sprache auf den ersten drei Schulstufen nur mit 6 Wochenstunden dotiert gewesen wäre und an der anderen Schule das genannte Ausmaß eben für die deutsche Sprache gegolten hätte. Wäre diese Bestimmung so gehandhabt worden, hätte die Entwicklung wahrscheinlich eine andere Richtung genommen. (Wird fortgesetzt)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

Edina pot, ki jo je vodila iz njene sliske, je bil Primož. Misel nanj jo je prešinila z bolečino. K njemu se bo zatekla. Toda, kako mu zadati udarec? In kdo ji ostane? Ničve več. V gozdu je zastajala glasove. Prišli so po hrano in za njimi sta prišla Orlov in Pajk. Sedla sta k ognju in si iz navade grela roke. Sprejela ju je z narejenim smehljajem in se ponudila, da jima prinese večerjo. Pajk je dobrohotno priklimal. Šla je iskati, in ko je prinesla za vse tri, je šla jest ven na klopi in se silila, da bi spravila vase nekaj žlic. Hrana je bila brez okusa in tek se ji je ustavil.

Orlov se je pozanimal, če je obvezala Blaža in kakšne so bile njegove rane. Povedala mu je o podplutbah in da je imel eno rano odprto. V njegovih besedah je čutila nezaupljivost in hlad. Orlov se je do nje, odkar sta se vrnila s Primožem, čez noč spremenil. Od slepote se je zatekal s sovražnostjo. Ko sta se Orlov in Pajk zapletla v razgovor, je vzela torbico in zamrmrala, da mora še nekatere previti. Nista se zmenila zanjo. V gozdu je bilo temno. Tla so bila nastlana z gnilih listjem in iglicami, zato je bil korak rahel in tihi. Sedla je na korenine drevesa in spustila borce, ki so nosili hrano zasedam, naprej, da so utonili v goščavi. Val strahu se je vrnil. V gozdu je bilo spet vse tiho. Skozi drevje je medlo odseval ogenj iz kuhinje. Zablodila je dalje v gozd, dokler svet ni utonil in še naprej. Spotaknila se je ob korenine in kamenje in čim bolj se je bližala robu, tem bolj so jo veje nizkega bukovja bile v obraz in se stezale nad njo kot roke, ki iščejo in jo bodo zgrabile.

Nad hribi onstran doline je vzel mesec. Blodila je kakor zbegana žival, ki ne najde zavetja. Vstajali so pomisleki. Blaža so Nemci gotovo prisilili. Kaj bo, če ga primajo in Orlovu prizna, da je bil poslan? Ko se vrne, jo bodo zgrabili in našli pri njej strup in nobeno zatiranje, da jih ni imela namena zastrupiti, ji ne bo pomagalo in je ne bo rešilo.

Šla je naprej proti skalovju, ne da bi vedela, kaj pravzaprav namerava. V gozdu je počila veja. Obstala je in nogo so ji postale težke. Ko se je ozrla, se je med drevjem zganila temna senca. Pomislila je, da ji sledijo. Vzela je v roke strup in sporočilo, da ga bo odvrnila, preden jo bodo prijeli. Pomislila je na to, da bi ga raje zakopala. Vendar tega ni storila. Bežala je pred senco, ne da bi se ozrla nazaj. Večkrat je padla, se pobrala in šla dalje. Davno bi že morala biti na robu, od koder pelje steza k Primožu v zasedo. Mora k njemu, pa je zablodila preveč levo v gozd. Zbala se je, da se bo izgubila. Globoko je soplja in tiščalo ljo je v prsih. Utujena se je sesedla pod drevo, se oprijela zverženih korenin, ki so oklepale skale, in se tiho razjokala. Počutila se je osamljeno in prazno. V njeno praznoto se je natakala želja po smrti. Vžigalice je imela pri sebi in toliko bo že svetlobe, da bi napisala Primožu nekaj besed in bi se zastrupila. Odšla bi v blaženo deželo senc. Tja, kamor ne seže roka varnostne obveščevalne službe in ne gestapa, kamor ji ne bo nihče več sledil. Tja, kjer ni neba, ne vetra v laseh, ne božajočih trav in tudi ne toplote ognja. Sploh ničesar več, razen noči in tišine. Zmrzilo jo je, in telo ji je vzdrljelo. Če napraviš to, bodo rekli: kriva je bila in sama si je sodila. Ko bo prišla Melita v hosto, bo sestra izdajalka. Blisk jo bo pustil. Nemci bodo kljub temu udarili na sedlo in bodo nove žrtve. Prej mora povedati Primožu, potem pa naj umre, raje si bo sodila sama, kakor da bi ji drugi.

Vstala je in se napotila dalje, zavila je na levo. Kmalu ji je svetloba med redkim drevjem naznanila, da je na pravi poti. Šla je proti njej in se znašla na robu skalovja. Od tu pa so se malo niže začeli položaji zased. Iskala je besede, kako bi povedala Primožu. Njeno trenutno zbravnost so plašile velike oranžno rumene oči, ki so strmele nepremično vanjo. Obstala je, groza ji je kamenila nogo,

srce je utišalo burni utrip, kriknila bi, pa ni mogla. „Senca, ki mi je sledila,“ je pomislila. Ko se je premaknila, da bi zbežala, so oči izginile in šumno so zaplahutale peruti nočne ptice, ki se je zvijugala med drevjem in utonila v gozdu. Vsa se je tresla, ko je šla skozi gozd in šele svetloba ji je vrnila nekaj poguma. Niže spodaj jo je ustavil stražar. Povedala mu je, da je zgrešila stezo k prvemu vodu. Stražar ji je pokazal gredino v skalovju, kjer je bilo v škribini, ki je močela iz skalovja, Primožovo mitralješko gnezdo. Krenila je kar počez in ga našla zleknjenega na kupu smrekovih vej, kjer sta se z Vojkom, zavita v koce, pogovarjala. Začudeno sta jo gledala, prišla je tako tiho, da je nista slišala.

„Kaj pa ti strašiš ponoči na položajih?“ jo je vprašal Primož, ki je mislil, da je gotovo kaj narobe z Orlovom.

„Nič, Primož! Prišla sem k tebi, nekaj bi se rada pogovorila s teboj.“

„K nama se vsedi! Tu ti napraviiva prostor,“ jo je povabil Vojko.

„Oh, ne! S Primožem bi rada na samem govorila in zelo je nujno, oprosti!“

Vojko je zganil z rameni, Primož pa se je opasal in vstal.

„Saj boš pazil na strojnico. Ne bova šla daleč,“ je porobil Vojko.

Ta je zamrmral, da je v redu in si mislil, da jo je najbrž podkupil Orlov.

Molče sta odšla na rob, od koder je Ana prišla in se vzpela na skalno vzpetino, kjer sta imela pregled nad gozdom pred seboj. Primoža se je polajčal nemir, ker si ni mogel predstavljati, kaj mu hoče povedati. Kar sta se vrnila, ga je pogosto iskala in večkrat je bila pri njem, kar ni ušlo Orlovu in tudi ne drugim. Vsi v četi so bili veseli, ko je spet zaropotal šarec v Primoževih rokah in tudi dekle

Le malokdo bi verjel, da je nesreč v domači hiši več kot v industriji in prometu skupaj, čeprav je jasno, da bi jih bilo mogoče z lahko preprečiti.

Že prostori sami v domači hiši imajo svoje nevarnosti. Najprej pogledajmo kuhinjo. Lonci, ki imajo ročaje obrnjene s kuhališča navzven, robovi prtov, ki visijo čez rob mize, priključne vrvice za kühalnike, ki stojijo kar na stolu in podobno — ob vse te se lahko zadene otrok, pa tudi odrasel človek.

Najpogostejši so urezi z noži in škarjami, ostrimi robovi konzerv, steklenicami, porcelanastimi ali plastičnimi črepinjami, pa tudi ostrorobnimi igračami.

Red v hiši je najboljša obramba pred nesrečami. Če niso vse stvari na svojih mestih, se kaj hitro pripeti nesreča.

Mnogo gospodinjskih pripomočkov olajšuje delo, po drugi strani pa pomenijo tudi nevar-

Nesreče v domači hiši

nost. Mešalniki, mlinčki, centrifuge, pralni stroji, ventilatorji so lahko ob nepravilni uporabi vzrok nesrečam.

Marsikje niso v redu električne napeljave, stikala, vtičnice in aparati ali pa je napeljava preobremenjena s pomožnimi priključnimi vrvicami. Tako pride do kratkih stikov in dostikrat celo do požarov.

Požare povzroči tudi neprevidno ravnanje z gorljivimi tekočinami in čistili. Zaradi eksplozije ali zastrupitve pa se nevarni kuhinjski (svetilni) plin in butan ter njegove mešanice.

V kopalnici se lahko poškodujemo zaradi padca v kadi. Vrežemo se lahko z odvrženo britvico, pridemo v stik z električnim tokom, če napeljava ni v redu, oparimo se s prevročo vodo ipd. Tudi zdravila, ki so navadno v omari v kopalnici, so lahko nevarna — odraslim, kadar zdravila napačno uporabljajo, otrokom pa, če jih pojedjo, ker so jih zamenjali z bonboni.

Pogoste so zastrupitve z zdravili, jedkimi kemikalijami, če niso prav shranjene ali na steklenicah pravilno označene. V sodobnem gospodinjstvu uporabljamo vse več čistil, detergentov in raznih drugih kemičnih sredstev. Na kmetih uporabljajo poleg tega še vrsto sredstev za zatiranje zajedavcev, škodljivcev, plevela in podobno. Do nesreč navadno pride, ker stvari niso označene in varno spravljene.

Zaradi nepazljivosti se včasih pripetijo zelo hude nesreče. Zlasti moramo paziti na majhne otroke. Dokler samo ležijo, se lahko zadušijo z blazino ali opečjejo, če je zibelka preblizu peči ali štedilnika. Lahko se vname posteljsica ali obleka in otrok se zaduši. Ko pa otrok shodi, lahko pade v čeber luga ali pred hišo v gnojnično jamo, kanal, apneno jamo ali vodnjak. Nevarnosti je toliko, da bi jih kar težko vse naštel. Zato otrok ne sme biti niti minute brez nadzorstva in če smo določeni za njegovo varstvo, moramo to vzeti kar se da resno.

ZE ZDAJ SPOMLADI:

Priprave na poletje

Že se veselimo bližajočega se poletja in če samo bežno preletimo prednosti, ki nam jih nudi — kdo bi se ga ne? Toda tudi najlepši letni čas ima nekaj senčnih strani, na katere moramo vedno znova pomisliti. In to že spomladi.

IZBERIMO PRAVO OBLEKO

Barve poletja so vesele, svetle, sončne! Vsakdo ve, da se pozimi zavijamo v temnejše materiale, ki vpijajo sončne žarke, nasprotni jih odbijajo. Zato sezimo po belih, rumenih, oranžnih in rdečastih tonih, skratka svetlih.

Blago naj bo ne glede na mesto tako, da bo vpijalo po, ker pač v hudi vročini ne moremo mimo te nadloge. Naše telo ga izloči poleti od dveh petin do ene tretjine litra. Zato mora imeti blago še eno lastnost, mora se hitro sušiti. Torej nikar gosto tkanih tkanin, po možnosti manj umetnih vlaken, ki koži onemogočajo dihanje. Če pa že visi v naši omari taka obleka, sodi pod njo vsaj perilo, ki bo imelo opisane lastnosti.

ZOPRNI CVETNI PRAH

Pomlad in poletje se za marsikoga začne ta z neprijetnim senenim nahodom, ki se ga zlepa ne reši. Neprijetno počutje, glasno kihanje in solzne oči mu zagrenijo najlepši letni čas. Meseca maja, junija in julija namreč cveto trave, drevje, grmovje in druge rastline. Ker skrbi večer za njihovo oploditev, je zrak poln cvetnega prahu.

Ob tem času imajo velike težave tudi astmatiki.

Zato ne imejmo v sobah, kjer prebivajo na cvetni prah alergični ljudje, v vazah no-

benega cvetja, proti jutru pa zaprimo ali z vlažno rjuho zastrimo okna, da preprečimo cvetnemu prahu dostop v sobo.

Taki ljudje se naj v tem času odpovedo tudi alkoholu in ostrim začimbam. Izogniti pa se je treba tudi večjim telesnim in duševnim naporom.

NA KROŽNIK ČIMVEČ ZELENIH IN RDEČIH BARV

Po zimski prehrani privoščimo telesu veliko mlade sveže zelenjave. Skoraj na sleherno juho pristaja sesekljan peteršilj ali drobni jak. K vsaki mesni jedi se prišteje zelena solata, pomešana z listi surove špinace. Na vsak obložen kruhek ali namaz na kruhu se poda rdeča redkvice. Zelene barve je tudi sladek mlad grah.

Enake važnosti je sveže sadje!

Zjutraj in zvečer ne pozabimo na skodelico šipkovega čaja.

Poskusimo z vsakodnevnim uživanjem kvasa.

ZAŠTRIMO PREGOČNO SONČNO SVETLOBO

Kdaj nosimo sončna očala? Na svetlih cestah, v hribih in ob vodah. Skratka, kadar nam blešči.

Nesmiselno in celo smešno je natikati sončna očala v zaprtih prostorih ali celo pri umetni luči, če so oči zdrave.

S SONČENJEM ZAČNIMO PRAVOČASNO

Sončnim žarkom predajmo svoje telo čimprej. Začnimo ob prvih toplih dneh po mitem, a vztrajno, da nas ne bo presenetil žgoči julij in nam utisnil svoj pečat.

P. M.

KALORIJE V NAŠI PREHRANI

Pogosto slišite, da je vzrok vaše oslabelosti, ker ste se nepravilno hranili. Kljub temu, da ste dosti jedli, ni dobilo telo dovolj kalorij. Navajamo nekaj jedil in količino kalorij, ki jih vsebujejo (pri mleku gre za liter, pri ostalih jedeh so mišljeni kilogrami):

mleko — 700, šunka 4.200, sveže ribe — 1.090, krompir — 960, paradižnik — 180, grozdje — 800, riž — 3.350, svinjsko meso 2.650, čokolada — 4.400, sladkor — 4.000, grah — 3.500, govedina — 1.300, jajca (okrog 20 kosov) — 1.600, bel kruh — 2.600, črn kruh — 7.700, fižol — 3.200, surovo maslo — 7.650, mast — 8.900 in orehova jedra — 6.820.

To je le nekaj primerov jedil, ki jih uporabljamo skoraj vsak dan in za katere je prav, da vemo, koliko kalorij imajo. Naj pa takoj povemo, da se količina kalorij, ki je dnevno

potrebna človeku, meri po njegovi telesni teži. Za vsak kilogram teže je treba približno 35 kalorij. Če nekdo tehta npr. 70 kilogramov, bo dnevno potreboval 2.450 kalorij. Našteti primeri vam pokažejo, da najdražja živila nimajo nujno tudi največ kalorij.

Omenili bi le še to, da telo nujno potrebuje tako rastlinsko kot živalsko hrano. In sicer so mu potrebne vse vrste MAŠČOBE, dalje škrob in sladkor ter BELJAKOVINE.

MAŠČOBE so v: orehih, mleku, vseh vrstah maščobah (živalskih ali rastlinskih), v olju, mastnem mesu in podobno.

ŠKROB in SLADKOR vsebujejo: kruh, krompir, sladko sadje, čokolada ter seveda sladkor.

BELJAKOVINE najdemo v: fižolu, grahu, vseh vrstah mesa in jajcih.

Poskusite!

OCVRTI ŽLICNIKI

1 kg krompirja, 5 žlic ostre moke, sol, 12 dkg poljubnega trdega sira, muškati orešček, 2 jajci in maščoba za cvrenje.

Kuhan krompir olupimo, pretlačimo, dodamo moko, sol, nastrgan sir, malo naribanega muškata oreščka in jajci. Dobro premešamo in z žlico oblikujemo žlicnike. V vroči maščobi jih svetlo rumeno ocvremo. Ponudimo jih s solato.

SKUTIN NARASTEK

1 kg krompirja, slan krop, ¼ kg skute, 2 jajci, 2 dkg olja ali masti, ½ drobne čebule, ½ kranjske klobase, 2 žlici pšeničnega zdroba, ščepec ostre paprike, maščoba za posodo, ½ dl mleka, jajce, 2 žlici nastrganega sira.

Opran krompir skuhamo v slanem kropu, ga olupimo in narežemo na rezine. Pretlačeno skuto zmešamo z jajci, z na olju prepraženo drobno sesekljano čebulo, z drobno zrezano klobaso, s pšeničnim zdrobom in papriko. Pekač ali kozico rahlo namastimo in stresemo vanjo polovico krompirja. Plast krompirja premešamo s skutinim nadjevom, pokrijemo z ostalim krompirjem, prelijemo z mlekom, v katerem smo razvrkljali jajce potresemo s sirom in na hitro prepečemo.

KAŠA S SKUTO

1 kg krompirja, slan krop, 15 dkg skute, 4 dkg margarine, 1,5 dl mleka, zelen peteršilj.

Oplujen krompir skuhamo v slanem kropu, ga pretlačimo, dodamo pretlačeno skuto, rastopljeno margarinu in vroče mleko. Dobro zmešamo, potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem in ponudimo.

Pozor za preproge

Kupili ste novo preprogo. Lepo, zdaj pa si morate zapomniti še nekaj koristnih navodil za njeno čiščenje.

■ Pustite preprogo nekaj tednov na miru, da se dobro „pohodi“, in jo čistite le s sirkovo metlico ali mehko krtačo. Nikar v prvem obdobju čistiti preproge s sesalniki! To smeje šele po nekaj tednih, in le dvakrat tedensko. Dragocene preproge čistimo s sesalnikom le enkrat na štirinajst dni.

■ Nikar udarjati z omelom ali iztepačem po resah preproge. Če imate vrt, položite preprogo na travo in jo čistite v njenem ležečem položaju.

■ Če ste umazali preprogo z mlekom, krvjo ali jajcem, očistite madeže z deževnico.

■ Madeže od strupov za kašelj, likerjev, kave ali čaja čistimo z enakimi deli deževnice in alkohola.

16. Mai 1971

T SENSATIONS-TOMBOLA
Beginn 14 Uhr
auf dem Messegelände in Klagenfurt
Gewinnchancen wie noch nie. 20 Hauptpreise, davon 5 AUTOS, 1 FARBFERNSEHGERÄT.... und weitere 600 wertvolle Preise.
VOLKSHILFE KLAGENFURT

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKA

so pogrešali. Vzbujała jim je tihe želje in spomine na dom in pravo življenje.

Sedaj mu je slonel na prsih in ni vedela, kako bi začela. Zbrala je vse moči in sklenila, da bo govorila, kar ji bo padlo na pamet. Dvignila je glavo in mu pogledala v oči.

„Primož, ali si močan?“

„Ne vem. O tem še nisem razmišljal.“

„Povej mi, česa o meni ne bi mogel prenesti,“ je vprašala s tresočim se glasom in lovila mrakotni lesk njegovih vprašujočih oči.

„Zdi se mi, da vse, le nekaj ne. Če bi mi dejala, da so bile vse besede, ki si mi jih rekla, ko sva bila sama in vse, česar nisi povedala in sem čutil, če bi bilo vse to zlagano. Tega ti ne bi nikdar odpustil.“

„Oh, Primož! Nikoli ne pomisli tega! To so stvari, ki se ne dajo lagati. Zelo sem ti hvaležna za to, kar si rekel. Gre za druge stvari,“ je dejala žalostno. „Ali se spomniš zadnje noči? Proti jutru sem ti hotela v koži nekaj povedati, pa si mi z roko zatisnil usta. To ni bilo prav! Ne bom ovinkarila. Kakor si govoril ti naravnost, tako bom tudi jaz.“

Sence skrivenčenih vej so padle Primožu na obraz in oči so mu temnele. Prijel jo je čvrsto za roke in ji dejal: „Zakaj si umolknila? Kar povej mi! Zdi se mi, da ni greha, ki ti ga ne bi odpustil.“

Gledala mu je naravnost v oči.

„Prav si imel. Poslali so me Nemci.“

Primož je prebledel in pritisk njegovih rok je popuščal. Njene besede so padle vanj kot rafal. Zdela se ji je, da se odmika nekam daleč, da se pogreza v molk in izginja. Ni imel besede. Izbruhnila je v krčevit jok in mu hlipaje pripovedovala svojo zgodbo o zgrešeni poti. Ko je že zdavnaj končala, je Primož še vedno strmel predse in molčal.

„Reci mi nekaj, Primož, vprašaj me, ne glej me tako!“

On pa je molčal in jo gledal z nepremičnimi očmi.

„Namenili so me za v štab korpusa, kar si ti preprečil. Vse do danes sem imela mir. Blaj je prinesel nalogo.“

„Kakšno?“ je vprašal glasno, kot da bi se prebudil iz sna.

„Strašno. Da zastupim četo. Tu je strup in pismo, če ne verjameš. Ukrepaj, kakor ti narekuje vest!“

Dala mu je škatlo s pismom v roke. Zdrnil se je in praznina v njem je rastla v nerazumljive razsežnosti.

„Ali si to storila zaradi mene?“ je vprašal z izpremenjenim glasom.

„Primož, ne. Zavoljo vseh. Že takrat pri Travnikarju mi je nekaj reklo, da ne morem proti svojim. In tudi tega ne vem, zakaj sem skrila Bliska.“

Pogledal jo je. Naslonila se je na drevo in bila je čisto skrušena. Roke so ji visele ob telesu kot bolniku, blede lica pa so bila solzna. V njem se je nekaj lomilo.

„Vedel sem, da nisi proti nam in da nas ne sovražiš. Slutil sem samo to, da ni nekaj v redu s teboj.“

„Daj, povej mi, Primož, če sem kriva, sem samo pred teboj. Tebi sem storila slabo, drugim ničesar.“

„Nisem sodnik. Samo mitraljezec sem. Lahko te skušam razumeti, drugega pa ne morem in ne smem.“

„Ali me sedaj sovražiš, ko veš resnico. Rekla sem ti, da nisem vredna tvojih sanj,“ je zajokala in se naslonila na njegove prsi. In vse telo ji je drhtelo kot človeku, ki ga je prebičala mrzla nevihta.

Primož je molčal. V njem se je votla bolečina razražala. Bredel je po njej kot po podzemski reki in iskal je rešilne bilke, kjer bi se oprijel, da ga ne bi odneslo. Ona pa je hlipala naprej:

„Če mi moreš, mi odpusti. Jaz sem šibko in nesrečno bitje, ki mu na tem svetu ni usojeno živeti. Zdaj veš vse. Do vseh vaših sem čista. To jim povej, Primož, prosim te, ker jim sama ne bom mogla.“

Strmel je mimo nje v noč med drevjem, kot bi tam iskal odgovora. Vendar se mu je nekaj toplega zganilo v srcu, kar je bilo podobno usmiljenju. Stisnil jo je k sebi, bila je kakor drobna, krhka pitca. Da bi jo v največji stiski, ki jo človek doživi, pahnil od sebe? Njo, edino bitje, ki je bila v tem surovem času nežna z njim?

„Želim umreti! V smrti ti bom ostala zvesta, tebi, ki si edini zbudil mojo ljubezen. Sodila si bom sama, ne bo me Orlov zvezane pošiljal na divizijo. Ne!“

„Ti ne smeš umreti!“ je dejal Primož in se zazrl v temo, ki je padla nanjo iz oblaka, ki je zagrnil mesec. V žalosti se je utapljal.

„Samo poljubi me v slovo, prosim,“ je rekla. „Ne bom ti v sramoto, ne v nadlego Orlovu in tudi krempeljem gestar pa moram pobeigniti. Sedaj, ko sem jih izdala, me bodo iskali. Obljubili so, da me izkopljejo iz tal, če se izneverim. Zame ni prostora na tem svetu, to sem spoznala, preden sem prišla k tebi.“

Objel jo je in jo stisnil. Božal jo je po laseh in ji brisal solze in jo tolažil:

„Ne jemlji si življenja! Nihče te ne bo streljal. To ti povem jaz. Kdar bo stegnil roko nate, ga bom ubil. Vame zaupaj! Uredil bom, da bo dobro zate in nič se ne boji! Nič nisi storila proti nam, za nas pa že mnogo. Prepričan sem, da bodo naši to upoštevali.“

Umiril jo je in jo peljal na svoj položaj, kjer jo je vzel v varstvo Vojko.

(Nadaljevanje sledi)

IVAN URANIČ - DRAGO

Poslednji meteži ob Dravi

(Nadaljevanje in konec)

Naša kolona je nadaljevala pot po po-
bočju Zelenca, tako da so nas Nemci lahko
opazovali z daljnogledi. Tisti, ki bi nas gle-
dali od daleč, bi sodili, da nas je veliko več,
kot v resnici. Spustili smo se v bližino postlo-
janke. Kmalu je prišel naš odposlanec z od-
govorom. Nemci so izrazili pripravljenost za
pogajanja. Določili smo število parlamentar-
cev, kraj in čas sestanka. Nas sta zastopala
namestnik komandanta odreda Stane Grmek
in obveščevalni oficir Maks Grenardon-Gre-
ga. Nemce pa komandant garnizije in še en
oficir. Pogajanja so bila kratka. Nemci so
stavili en sam pogoj: da jih pustimo žive in
jim zagotovimo prost ter varen odhod. Spr-
va so zahtevali, da jim pustimo orožje, ven-
dar na to nismo pristali.

Kasarni smo se bližali navidez razpolo-
ženi in brezbržni, pogledi pa so nam budno
spremljali okolico. Nismo popolnoma zau-
peli sklenjeni pogodbi. Ko smo vkorakali
skozi vrata na dvorišče, nas je tam čakalo
dvestopetdeset vojakov 13. SS-polka, lepo
poravnanih v vrste. Prav tako pedantno je
bila blizu zložena njihova oprema in orožje.
Komandant nam je strumno raportiral, da je
njihova enota pripravljena na predajo. Po
opravljenem ceremonialu je obrnil vojake
na desno in jih odvedel proti Borovljam.
Med potjo so se plaho ozirali na vse strani
in verjetno so pričakovali, da bo za njih-
vimi hrbiti vsak hip zaropotalo.

Med borci je zavladalo razpoloženje.
Skladišča so bila dobro založena s hrano,
obleko in čevlji, pa tudi orožja in streliva
ni primanjkovalo. Čez pol ure smo bili vi-
ni kot pravi nemški trci in vsi oboroženi.
Ogledovali smo dobre utrdbе okrog kasarne
in ugotovili, da bi se naše enote močno
zmanjšale, če bi to utrdbo morali zavzemati
na juriš.

Zdaj smo imeli tudi telefonsko zvezo z
nemškim poveljstvom v Borovljah. Začeli
smo se pogovarjati o predaji, a tam so
nam zagrozili, da bodo nad nas prišli s tanki.
Tudi mi smo jim zatrjevali, da bomo prišli
v Borovlje še to noč. Odšli smo zgodaj zve-
čer. Najbolj se je mudilo mojemu namestni-
ku Grmeku. Zajahal je konja in pognal, da
bi prvi prišel tja. V ozki soteski nas je po-
tem pri vasi Bajdiše pričakovala nemška za-
seda. Zaropotalo je in Grmek, ki je bil pre-
cej pred kolono, je v galopu prijahal nazaj.
Poizkusili smo z napadom, vendar ni šlo. So-
pazovali smo ozka in strma, da se nismo
mogli razviti za boj. Morali smo nazaj prek
Sel in Šmarjete, kamor smo prispeli nasled-

njo noč, 8. maja. Tam smo že našli naš drugi
bataljon. Tedaj smo zvedeli, da je kot žrtev
grde prevare ob pogajanju zahrbtno padel
pomočnik bataljonskega komisarja Štefan
Trbovšek-Zdravko, njegovemu spremljevalcu
pa je uspelo pobegniti.

Krenili smo proti Borovljam. Kamiona, ki
jih je zaplenil 2. bataljon, sta odpeljala pr-
vo skupino nato sta se vrnila in odpeljala
naslednjo, dokler nismo bili vsi v Borovljah.
Trinajsti SS polk, ki je bil razmeščen tam,
je pobegnil iz mesta že pred našim prih-
dom. V šoli smo se razmestili počivati. Po-
legli smo na goli pod in utrujeni trdno za-
spali.

V teh dneh je druga žrtev prevelikega
borbenega zanosa postal tudi Miloš Vidmar,
komisar 1. bataljona. Hotel je razorožiti cel
kamion Nemcev. Zgrabili so ga in v Pod-
rožci ustrelili. Ob dravskem mostu, kjer je
1. bataljon zasedel bunkerje, bi enaka uso-
da kmalu doletela tudi komandanta Antona
Betena-Bojana. Nemci so ga potegnili z
motorja, a jim je potem v bojnem metežu z
nekaterimi tovariši spet ušel.

Prek Ljubelja in Borovelj so medtem že
prodrli prvi deli umikajočega se sovražnika.
Po krajšem streljanju so se ti kmalu predali
in potem je bilo nekaj časa vse mirno. Tisti
Nemci, ki so videli, da nasilno ne morejo
priti čez Dravo, so se začeli vdajati. Razoro-
ževanje te kolone je bilo kmalu končano.
Ko so drugi opazili, da njihove razorožene
„kamerade“ puščamo čez most proti Ce-
lovcu, so še sami začeli odmetavati orožje in
opremo. Da bi jih zadržali, pa je bilo naših
premalo.

Mi, ki smo šele prišli v Borovlje, nismo ve-
dali, kaj pomeni to streljanje. Doslej še ni-
smo vedeli, da je 1. bataljon že v Borovljah
in razorožuje sovražnika. Ko smo ugotovili,
kaj se dogaja, smo na položaje severo-
vzhodno od ceste odredili en del bataljona,
drugi pa se je lotil razoroževanja. Tako smo
cesto zavarovali za celih pet kilometrov,
kjer smo razoroževali nemške kolone.

Glavne kolone Nemcev so prišle pred Bo-
rovlje v zgodnjih jutranjih urah 9. maja, od
tedaj dalje se umikajoče kolone niso pretr-
gale niti za trenutek. Tu je prišlo do različ-
nih scen. Iz nekega sanitetnega avtomobila,
ki smo ga morali odpreti s silo, so se usuli
svežnji italijanskih lir. Vsa notranjost je bila
do zadnjega kotička napolnjena s tem de-
narjem. Prijeli smo oficirja, ki se je prej delal
bolnega, in ga odpeljali, avto pa zapeljali
na rob ceste, iz njega stresli vsebino ter jo

zažgali. Bližnji borci so si za vsak primer
kak sveženj lir vtaknili v žepe.

V takih primerih je bilo včasih treba upo-
rabiti tudi orožje. Zaradi številnih zastojev
se je kolona vse bolj zgoščala v pravi ne-
red. Med konjskimi vpregami, topništvom,
kamioni in tanki so se gnetli pešci, mi pa
nismo mogli odvzeti vsega orožja in opre-
me. Zato smo ukazali, naj ga odmetavajo
kar sami in čim dlje od ceste. Borci so sedaj
samo ukazovali in nadzorovali ter hodili kar
v koloni med Nemci. Delo je teklo bolje in
reka umikajočih se je začela premikati hitre-
je. Ob cesti pa so ležale gomile topov, mi-
nometalcev, strojnic, pušk, pištol, bomb,
protitankovskih pestnic, vse vrste nabojev in
druge vojaške opreme. Vozove in motorna
vozila smo odpravljali na travnike. Spočetka
je šlo kar gladko, čeravno se kolona ni pre-
trgala niti za trenutek.

Naslednji dan so bili ob cesti taki kupi
orožja in municije, da človek ni videl čez-
nje. Cesta je bila skoraj zasuta, bližnja oko-
lica pa natrpana s kamioni in tanki. Vse to
nas je začelo utrujati — bilo nas je premalo.
Manjkalo nam je zlasti šoferjev. To je po-
večalo nevarnost, da bo cesta kmalu popol-
noma zaprta. Že prvi dan smo štab IV.
operativne cone prosili za pomoč. A odgo-
vora ni bilo, kajti v taki ali slični situaciji
so bile vse enote. Čeravno smo v Celovec
poslali drugi in četrti bataljon, nismo bili
na jasnem, če je bilo prav, da smo se zadr-
žali v Borovljah.

Popoldne pa je le prišel del 13. brigade.
Dotlej se je položaj poslabšal toliko, da
tudi ta enota ni mogla zboljšati razmer v
našo korist.

Med nemškimi enotami so bile tudi skupi-
ne belogardistov in drugih kvistlingov, ki so
bežali iz osvobojene domovine. Izbrali smo
jih in pridržali.

Do desetih je razoroževanje potekalo
normalno, potem pa je prišla nova nemška
enota, za njimi pa številni ustaši in četniki
ter belogardisti. Okrog enajstih sta prišli dve
skupini parlamentarcev. Prva v Borovlje, v
štab odreda, druga pa v komando bataljo-
na, ki je bila v bližini dravskega mostu.
Obe sta bili mešani — Nemci in ustaši. Ni-
smo se mogli pogoditi, vendar je razorože-
vanje nemške vojske teklo naprej. Huje je
bilo z ustaši, ki so zahtevali, da jim pustimo
motorna vozila. Ustaški oficir je izjavil, da
jim čast ne dovoljuje, da bi se predali par-
tizanom, če pa pride en sam Anglež, se ne
bi upirali.

Ura je bila dvanajst, ko je močno zaro-
potalo, tako pri Dravi, kot pri vasi Podlju-
belj. Pogajanja so bila pretrgana.

Nemška kolona je bila že mimo nas in na
vrsti so bili kvistlingi. Medtem ko so se nji-
hovi parlamentarci pogajali z nami, so nji-
hove enote obšle naše položaje in jim uda-
rile v hrbet. Maloštevilni borci so bili po-

Osvobojenje

Od vzhoda-zapada, do vzhoda-zapada
odmevajo pesmi naših armad...

Vso noč se je jug zalehtal ob šipe,
se dvigal razgret in trkal na vhode.
Vstanite! Vstanite!
Že tukaj smo mi —
predhodnica naše velike svobode!
Mi prvi! Mi prvi!
Tovariš, povzpni se na sleme po vrvi,
nad mestom nam prapor triumfa razvij!

Pregnali smo temo, podrli pregrade.
Prešinil nam srca je radosten sij,
glej, v soncu korakajo naše armade!

O, kaj je po ulicah danes ljudi!
Med njimi dekleta in matere v nadi,
da srečajo v uri te velike zmage
predrage, ki prišli so z daljnih poti.
In lica junakov preplal je smehljaj,
pretesna so njihova srca sedaj,
da mogla bi toliko čustev dojeti...
da mogli ves svet bi v hipu objeti.

In v izbi zaznal zmagoslavja utripe
nekdo je, ki ležal je dolgo bolan:
sedaj se je dvignil, prislone obraz je na šipe,
vzdrl je — dočkal današnji je dan.

Peter Levac

tisnjeni na cesto. Vnel se je strašen boj. Tu
ni bilo moč poveljevati. Vsak se je tolkel,
kakor je pač vedel in mogel. Sovražnik je
bil v neznanski premoči. Ni se vedelo, na
kateri strani so partizani, na kateri ustaši in
Nemci, vse je bilo pomešano, pokalo je
navzkriž.

Naša dva bataljona sta menjala položaje.
Sovražnik je izvajal juriš za jurišem, a smo
ga večkrat odbili. Spet smo morali menjati
položaje. Obstreljevali so nas z minometalci
in topništvom. Zasedli smo rob mesta, a
sovražnik ni popuščal. Ogenj se je zlivljal v
eno samo drdranje. Tokrat ni bilo treba var-
čevati z municijo. Tudi orožje smo zbirali
po mili volji.

Sovražnik se ni oziral na žrtve, tako da
so bile velike. Padali so tudi naši, topniški
oganj je kmalu izžval požare, mi pa smo
uspešno odbijali juriše. Dolgo pa nismo mo-
gli zdržati, kajti požar se je naglo širil in
borci so se iz gorečih hiš morali umikati čez
ulice. Spopad je divjal tudi v mestu. Trda
noč je že bila, ko smo se odločili, da se
bomo iz Borovelj umaknili in preko Galicije
ter Velikovec krenili v Celovec.

Del tretjega bataljona je bil takoj po na-
padu odrezan in pritisnjen ob Dravo. Rešili
so se le redki. Precej jih je padlo, nekaj pa
utonilo v Dravi. Zdaj niso mogli več uživati
ob pogledu na nekoč tako ohole firerjeve
vojake. Temu je bilo krivo tudi popuščanje
previdnosti, kar je v takih okoliščinah po-
vsem razumljivo.

Komandant 1. bataljona je drugi dan vzpo-
stavil zvezo z Angleži in se domenil glede
razoroževanja ustašev, četnikov in belogar-
distov. V pismeni pogodbi je bilo sklenjeno,
da orožje in motorna vozila obdržimo mi.
Naslednji dan so se sestali pri dravskem
mostu. Ustaši in drugi so se še zadrževali v
Borovljah. Med pogajanjmi so ustaši protesti-
rali in zahtevali, naj se naši odstranijo. An-
gleži pa so jih zavrnili: „To so naši zavez-
niki.“

Žalostni smo ugotovili, da je v metežu pri
Borovljah ostalo petinosemdeset tovarišev.
In to na pragu svobode!

Kljub temu je iz partizanskih grl prešerno
donela pesem zmage. Kolona se je pomak-
nila mimo kmelji, vasi in mest ter tudi ko-
roškim Slovencem naznanjala mir in svobo-
do. Naša pesem je privabila na plan vse,
kar je bilo živega. Ljudje so nam mahali in
nas pozdravljali. Ponujali so nam pijačo in
jedačo, a za to ni bilo časa. Hiteli smo na-
prej!

Ob cesti so ležale gomile topov... to je bil konec nekoč tako ohole nemške vojske

STRAŠNA ŽELEZNIŠKA NESREČA NA BRNCI

V soboto 1. maja se je na železniški postaji na Brnci (Fürnitz) na progi med Beljakom in Trbižem pripetila huda železniška nesreča. Vlak „Rim-Dunaj-ekspres“ ki je prihajal iz Italije, je ob pol štirih zjutraj s hitrostjo 70 km na uro treščil v tovorni vlak, ki je stal na postaji in je bil naložen z novimi avtomobili. V 12 vagonov dolgem vlaku je bilo ok. 250 ljudi, vendar prva dva vagona, ki sta bila najbolj prizadeta, nista bila močno zasedena, tako da ni bilo več človeških žrtev.

Nesreča, ki je bila najhujša od leta 1955 naprej, je terjala 8 mrtvih (trije Amerikanci, dva Italijana, dva Avstrijci in en Madžar) ter 22 ranjenih. Škode na vlaku je okoli 10 milijonov šilingov, poveča se pa za avstrijske zvezne železnice še za znatno vsoto, ker morajo kriti vso škodo, ki nastane zaradi nesreče.

Do trčenja je prišlo, ker je brzovlak zavozil na tir, na katerem je že stal tovorni vlak. Kretničar je spustil vlak na napačni tir, ker je sklepna svetilka na

trenutku stopil na zaslon zavozila in s tem hitrost vlaka zmanjšal od ok. 90 km/h na 70 km/h. Strojevodja je bil sam težko ranjen. Šefa prometa in kretničarja so suspendirali od službe.

Skoraj istočasno pa so prispele tudi požarne brambe iz okolice, ki so takoj začele z delom.

Na kraju nesreče se je nudił strašen prizor: Razbita pločevina in kosi vagonov so močno ovirali delo reševalcev. Stokanje in vpitje ranjenih, klici na pomoč so doneli močnem od Rdečega križa in od požarne brambe v ušesih, ko so kakor hitro mogoče reševali, kar je bilo mogoče rešiti. Očividci nesreče so pravili, da je bilo kakor pri letalskem napadu. Cela postaja je bila razdejana.

Pristojni minister za promet Erwin Fröhbauer je nekaj ur po nesreči prispel na Brnco, da si je na licu mesta ogledal razsežnost nezgode ter osebno nadzoroval preiskavo, ki naj bi ugotovila vzroke, zaradi katerih je prišlo do nesreče. Pri tem gotovo ne gre le za pomanjkljivo pazljivost neposredno odgovornih železničarjev, marveč tudi za razne druge vzroke, med katerimi zastarele tehnične in varnostne naprave gotovo niso na zadnjem mestu, saj so s takimi v zadovoljvi meri doslej opremljene žal le nekatere velike postaje.

Objava Dijaškega doma

SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA DRUŠTVA V CELOVCU

Vse starše, katerih otroci so že doslej stanovali v Dijakem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, kakor tudi nove interesente, ki želijo, da bi bili njihovi otroci za prihodnje šolsko leto sprejeti v dom, opozarjamo, naj prijavijo gojence za prihodnje šolsko leto upravi Dijakškega doma SSD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Ker je razpoložljiv prostor v domu omejen, opozarjamo vse interesente, da bomo mogli upoštevati samo pravočasne prijave.

Uprava Dijakškega doma
Slovenskega šolskega društva v Celovcu

tovornem vlaku nekaj časa prej ugasnila in vlaku tudi njegov pomočnik zaradi teme ni mogel razločiti. Še hujšo nezgodo je preprečil strojvodja Josef Feltrin iz Ziljice, ki je v zadnjem

čarja so suspendirali od službe. Nekaj minut po nezgodi je bil že alarmiran Rdeči križ v Beljaku in malo pozneje je prispelo na kraj nesreče sedem bolniških avtomobilov s štirimi zdravniki.

Roulette, Baccara und

Casinos in Österreich

neu **Black Jack**

(=17+4)

Velden / Wörthersee

täglich ab 17 Uhr

...und spielend gut gelaunt

Casinos mit Atmosphäre

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijske oddaje — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opazanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgled — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 8. 5.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 9.00 Glasba zate in zame — 10.00 šolska oddaja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Voščila — 17.13 Koroška v pesmi in besedi — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Od melodije do melodije — 21.00 Operetni koncert — 21.30 Kabinet doktorja Nonsena — 22.23 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 9. 5.: 6.10 Igra na orgle — 6.35 Ljudska glasba za nedeljsko jutro — 7.30 Glasbeni jutranji pozdrav iz Avstrije — 8.05 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Zborovski petje — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Avstrijska rally — 21.15 Zveneca Avstrija.

Ponedeljek, 10. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Aktualno gospodarsko dogajanje — 10.00 Pravičnost, zakon, zgodovina — 10.45 Živimo nevarno? — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Ženska oddaja — 16.30 Za otroke — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 20.10 Avstrijske radijske igre po letu 1945 — 21.15 Ljudska glasba.

Torek, 11. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 Legende evropskih narodov — 10.25 Slavni operni liki — 10.45 Sodobno agrarno gospodarstvo — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 14.30 Pro Austria — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 V maju — 16.15 Ženska oddaja — 16.30 Za otroke — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 J. M. Bach: Sen — 21.30 Z milom, milnico in gobo.

Sreda, 12. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.00 Gledališče in koncert — 11.00 Dunajski zbori pojo ljudske pesmi — 14.30 Koroški visokošolski obzornik — 15.00 Igra na orgle — 16.15 Ženska oddaja — 16.30 Igramo opereto — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja Industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Domovina Avstrija — 21.00 Za prijatelja pianin — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 13. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Cerkev in revolucija — 9.30 Vesele note — 10.00 Podoba človeka

v ogledalu literature — 10.45 Kaj naj napravim? — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.15 Ženska oddaja — 16.30 Radijski list za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.50 Pogodbe in pravne zadeve — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.15 Iz domačega glasbenega življenja.

Petek, 14. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pesmi narodov tekom časa — 10.10 Zgodovinske slike iz Avstrije — 10.35 Žena v družini in poklicu — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroški profili — 14.45 Koroški avtorji: Wilhelm Rudnig ob svoji 50-letnici — 15.00 Zborovski koncert — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Pozdravljen, lepi maj — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneca alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 21.40 Poskočno zaigrano — 22.20 Preko meja.

Slovenske oddaje

Sobota, 8. 5.: 9.00 Za jugoslovanske delavce v Avstriji — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 9. 5.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 10. 5.: 13.45 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo.

Torek, 11. 5.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Veseli val.

Sreda, 12. 5.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Četrtek, 13. 5.: 13.45 Informacije — Lorenz Mack: Bela lastovka, radijska igra za otroke — Ura pesmi.

Petek, 14. 5.: 13.45 Informacije — Ob 150-letnici rojstva Boštjana Kneippa — Narodno-zabavna glasba.

za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Zaključni boji leta 1945, reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Vedri zvoki s pihalnimi orkestri — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Godala v ritmu — 15.05 Priljubljeni odlomki iz jugoslovanskih oper — 15.25 Kosmač-Trekman: Pomladni dan, radijska igra — 16.45 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 10. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Cicibanov svet — 9.40 Popevke slovenskih avtorjev — 12.10 Respighi: Plice, suita — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.10 Iz del mojstrov lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.40 Moški zbor — 16.40 Operetna glasba — 17.10 Pesem dela — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 S triom Franca Sušnika — 20.00 Carl Orff: Mesec, opera — 21.15 Iz slovenske lažje orkestralne glasbe — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Od popevke do popevke.

Torek, 11. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne izjave ansambel bratov Avsenik — 12.10 Iz novejšje slovenske operne literature — 12.40 Lepe melodije — 14.10 Glasbena tribuna mladih — 14.30 Orgle v ritmu — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Hornist Jože Falout — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Popoldanski simfonični orkester — 18.15 V tork navsviden — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.15 Z ansambli — 19.40 Roda Bardorferja — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.35 Lahka glasba — 22.15 Umetna glasba azijskega sveta — 23.15 S popevkami po svetu.

Sreda, 12. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Glasbena matice Trst — 9.40 Pojeta Miša Kovač in Lola Novakovič — 12.10 Koncertni sprehod — 12.40 Po domače — 14.10 Lahka glasba — 14.35 Voščila — 16.40 Plesni orkester RTV Ljubljana — 17.10 Jezikovni pogovori — 17.25 Ob 10-letnici festivala „Slovenska popevka“ — 18.15 Iz slovenske orkestralne glasbe — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.40 Lahka glasba — 22.15 S festivalov jazz — 23.05 Panorama sodobne belgijske lirike — 23.15 Popevke jugoslovanskih avtorjev.

Četrtek, 13. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Popevke z jugoslovanskih festivalov — 12.10 Iz Gounodove opere „Faust“ — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Pesmi mladih — 14.40 Mehurčki — 15.40 Poje zbor Roger Wagner — 16.40 Portreti skladateljev lahke in zabavne glasbe — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Z ansambli — 19.40 Portret Puharja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer s slovenskim pesnikom Janezom Menartom — 22.15 Naši skladatelji, ki delujejo na tujem — 23.15 Jazz — 23.40 Ameriške popevke.

Petek, 14. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 12.10 Vedre skladbe — 12.40 Z ansambli — 13.30 Koroški Kovač — 14.10 Z izvajalci skladb za mladino — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Iz domače simfonične literature — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Ob 10-letnici festivala „Slovenska popevka“ — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansambli — 19.40 Glasbeni pouk — 16.40 Madžarski pregled — 17.30 Vijavaja — ringaraja — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasbeni dnevnik — 19.00 Mesteca Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Samoupravna pota — 21.25 Pirandello: Moj svet — 22.15 400 let slovenske glasbe: Marjan Kozina.

TV

Avstrija 1

Sobota, 8. 5.: 16.45 Listamo v slikarnici — 17.30 Kaj morem postati — 18.00 Tedenki obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dobar večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Želi si kaj — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Z dimom pregnano.

Nedelja, 9. 5.: 16.30 Za otroke — 17.05 Flipper — 17.30 Kontakt — 18.00 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Veselje za glasbo: Friedrich Gulda — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.10 Beseda za nedeljski večer — 20.15 Nepoboljšljivi in njihov ponos — 21.55 Čas v sliki — 22.10 Iz moje knjižnice.

Ponedeljek, 10. 5.: 18.00 Znanje aktualno — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Silents please — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Novinarka — 21.00 Telešport — 22.00 Čas v sliki.

Torek, 11. 5.: 18.00 Angleščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Zahodno od Santa Fe — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Avstrijsko stoletje — 21.15 Show aktualno — 22.15 Čas v sliki.

Sreda, 12. 5.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Simbolika v ritmu — 11.00 Zlomljeni vrč — 12.20 Telešport — 16.30 Za otroke: Skrivnostna knjiga — 17.10 Švic — 17.30 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Eno preveč v Tourlezanni — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Pro Austria: Varstvo spomenikov — 21.15 Willy in Lilly — 22.10 Čas v sliki.

Četrtek, 13. 5.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Obisk v schönbrunskem akvariju — 11.00 Čas za boga — 11.30 Indonezija — 12.00 Epilog — 18.00 Italijanščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Vedno kadar je jemal pilule — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Daj, daj — 21.30 Civilizacija — 22.20 Čas v sliki.

Petek, 14. 5.: 10.00 Turizem ob Klopinskem jezeru — 10.30 Avstrijska državna pogodba — 11.00 Prva ljubezen — 18.00 Ostani zdrav — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja delavske zbornice — 18.50 Cesarčin sel — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Čas oče s sinom — 21.15 Pro Austria — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Ob koncu tedna na poti — 22.35 Evropsko prvenstvo v gimnastiki.

TV

Jugoslavija

Sobota, 8. 5.: 8.25 Kongres samoupravljalcev — 14.30 Nogometni finala za angleški pokal — 18.00 Obzornik — 18.15 Popularne narodne pesmi — 18.45 Holandski dragulji — 19.10 Mozaik — 19.15 Ob mednarodnem dnevu Rdečega križa: Človek človeku — 20.00 Dnevnik — 20.35 Evropska moda — 21.45 Rezervirano za smeh — 22.15 Neprimagljivi — 23.05 Kažipot — 23.25 Poročila.

Nedelja, 9. 5.: 8.55 Madžarski pregled — 9.30 Partizanske koračnice — 10.00 Kmetijske oddaje — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja — 11.45 Mesteca Peyton — 12.35 Kažipot — 14.00 Motokros — 16.30 Tistega lepega dne, jugoslovanski film — 18.00 Nogomet Vzhodna Nemčija-Jugoslavija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.35 Videofon — 21.50 Športni pregled — 22.20 Poročila.

Ponedeljek, 10. 5.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Tobija — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 V svobodo — 19.00 Mozaik — 19.05 Mlad za mlade — 20.00 Dnevnik — 20.35 Med dvema ognjema — 21.30 Ustavna razprava — 21.45 Kulturne diagonale — 22.25 Poročila.

Torek, 11. 5.: 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 15.55 Vrtec — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Babica in 5 vnučki — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Slovenski top pops skozi 25 let — 19.00 Mozaik — 19.05 Samoupravljanje — 19.30 Starši in otrok — 19.40 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pokrajina po bitki, poljski film — 22.15 Likovni nokturmo: Mihael Stroj.

Sreda, 12. 5.: 8.15 šolska oddaja — 17.05 Madžarski pregled — 17.45 Pika Nagavička — 18.15 Obzornik — 18.30 Narodna glasba — 19.00 Mozaik — 19.05 Od filma do filma — 19.20 Po sledeh napredka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Teh naših 50 let — 21.45 Gilbert Becaud — 22.35 Poročila.

Četrtek, 13. 5.: 9.35 šolska oddaja — 14.45 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Veseli tobogan — 18.15 Obzornik — 18.30 Skrivnosti živali — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — 20.00 Dnevnik — 20.35 Samoupravna pota — 21.25 Pirandello: Moj svet — 22.15 400 let slovenske glasbe: Marjan Kozina.

Petek, 14. 5.: 9.30 šolska oddaja — 14.40 šolska oddaja — 16.10 Glasbeni pouk — 16.40 Madžarski pregled — 17.30 Vijavaja — ringaraja — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasbeni dnevnik — 19.00 Mesteca Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Veliki karneval, ameriški film — 22.35 Evropsko prvenstvo v gimnastiki.

IŠČEM SAMOSTOJNO GOSPODINJO

k dvema osebam ali zakonski par brez otrok, kateremu nudim malo stanovanje.

Dentistka Helena Galle, Celovec, Bahnhofstraße 38, telefon 84 910

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.